

DAY — 06

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025 II 17

1100

J-287

(E)

PHYSICS (54)

Time : 3 Hrs.

(8 Pages)

Max. Marks : 70

General Instructions :

The question paper is divided into four sections :

- (1) **Section A :** Q. No. 1 contains Ten multiple choice type of questions carrying One mark each.
Q. No. 2 contains Eight very short answer type of questions carrying One mark each.
- (2) **Section B :** Q. No. 3 to Q. No. 14 contain Twelve short answer type of questions carrying Two marks each. (Attempt any Eight).
- (3) **Section C :** Q. No. 15 to Q. No. 26 contain Twelve short answer type of questions carrying Three marks each. (Attempt any Eight).
- (4) **Section D :** Q. No. 27 to Q. No. 31 contain Five long answer type of questions carrying Four marks each. (Attempt any Three).
- (5) Use of the log table is allowed. Use of calculator is not allowed.
- (6) Figures to the right indicate full marks.
- (7) For multiple choice type questions, only the first attempt will be considered for evaluation.

(8) *Physical Constants :*

- (i) $h = 6.63 \times 10^{-34} \text{ Js}$
- (ii) $c = 3 \times 10^8 \text{ m/s}$
- (iii) $\pi = 3.142$
- (iv) $g = 9.8 \text{ m/s}^2$
- (v) $\epsilon_0 = 8.85 \times 10^{-12} \text{ C}^2/\text{Nm}^2$
- (vi) $\mu_0 = 4\pi \times 10^{-7} \text{ Wb/A-m}$
- (vii) $\sigma = 5.67 \times 10^{-8} \text{ W/m}^2\text{K}^4$
- (viii) $1 \text{ atm} = 1.013 \times 10^5 \text{ N/m}^2$
- (ix) $R = 8.319 \text{ J/mol-k}$

SECTION – A

Q. 1. Select and write the correct answers for the following multiple choice type of questions :

[10]

- (i) "If two systems are each in thermal equilibrium with a third system, they are also in thermal equilibrium with each other." This statement refers to :
 - (a) zeroth law of thermodynamics
 - (b) first law of thermodynamics
 - (c) second law of thermodynamics
 - (d) Carnot's law
- (ii) In Bernoulli's theorem, which of the following is constant?
 - (a) Linear momentum
 - (b) Angular momentum
 - (c) Mass
 - (d) Energy

- (iii) Which of the following materials belongs to diathermanous substance?
- (a) wood (b) iron
(c) glass (d) copper
- (iv) Electric potential 'V' at a distance 'r' from a point charge is directly proportional to ____.
- (a) r (b) r^2
(c) $\frac{1}{r}$ (d) $\frac{1}{r^2}$
- (v) Which of the following equations gives correct expression for the internal resistance of a cell by using potentiometer?
- (a) $r = R\left(\frac{V}{E} - 1\right)$ (b) $r = R\left(1 - \frac{E}{V}\right)$
(c) $r = R\left(1 - \frac{V}{E}\right)$ (d) $r = R\left(\frac{E}{V} - 1\right)$
- (vi) An electron, a proton, an α -particle and a hydrogen atom are moving with the same kinetic energy. The associated de-Broglie wavelength will be longest for –
- (a) proton (b) electron
(c) hydrogen atom (d) α -particle
- (vii) The gate which produces high output, when its both inputs are high is –
- (a) X-OR gate (b) AND gate
(c) NAND gate (d) NOR gate

- (vi) State the formula for angle of banking.
- (vii) Calculate the electric field intensity at a point just near the surface of a charged plane sheet, measured from its mid-point.
[$\sigma = 8.85 \mu\text{C}/\text{m}^2$]
- (viii) Find kinetic energy of 1 litre of an ideal gas at S.T.P.

SECTION – B

Attempt any EIGHT questions of the following :

[16]

- Q. 3. Explain harmonics and overtones.
- Q. 4. Using Newton's law of viscosity for streamline flow, derive an expression for coefficient of viscosity.
- Q. 5. State the formula for magnetic induction produced by a current in a circular arc of a wire. Hence find the magnetic induction at the centre of a current carrying circular loop.
- Q. 6. State and prove the law of conservation of angular momentum.
- Q. 7. State any four advantages of light emitting diode (LED).
- Q. 8. Calculate the energy radiated in one minute by a perfectly black body of surface area 200 cm^2 when it is maintained at 127°C .
- Q. 9. Two coils having self inductances 60 mH each, are coupled with each other. If the coefficient of coupling is 0.75 , calculate the mutual inductance between them.

- Q. 10. In a series LCR circuit, if resistance, inductive reactance and capacitive reactance are 3Ω , 8Ω and 4Ω respectively, calculate phase difference between voltage and current.
- Q. 11. State the advantages of a potentiometer over a voltmeter.
- Q. 12. Draw a neat and labelled circuit diagram for a full wave rectifier.
- Q. 13. A body of mass 0.8 kg performs linear S.H.M. It experiences a restoring force of 0.4N, when its displacement from mean position is 4 cm. Determine Force constant and Period of S.H.M.
- Q. 14. A gas of 0.5 mole at 300 K expands isothermally from an initial volume of 2.0 litre to a final volume of 6.0 litre. What is the work done by gas?

SECTION – C

Attempt any EIGHT questions of the following :

[24]

- Q. 15. Obtain an expression for the period of a bar magnet vibrating in a uniform magnetic field, performing S.H.M.
- Q. 16. In a thermodynamic system, define –
- (a) Mechanical equilibrium
 - (b) Chemical equilibrium and
 - (c) Thermal equilibrium
- Q. 17. What is Brewster's law? Derive the formula for Brewster's angle.
- Q. 18. Derive an expression for law of radioactive decay. Define one becquerel (Bq).

- Q. 19. State and prove Kirchhoff's law of heat radiation.
- Q. 20. Obtain an expression for practical determination of end correction –
- for a pipe open at both ends and
 - for a pipe closed at one end.
- Q. 21. A conducting bar is rotating with constant angular speed around a pivot at one end in a uniform magnetic field perpendicular to its plane of rotation. Obtain an expression for the rotational e.m.f. induced between the ends of the bar.
- Q. 22. An electron in hydrogen atom stays in its second orbit for 10^{-8} s. How many revolutions will it make around the nucleus in that time?
- [Given : $e = 1.6 \times 10^{-19}$ C, $m = 9.1 \times 10^{-31}$ kg]
- Q. 23. A flywheel of a motor has mass 100 kg and radius 1.5 m. The motor develops a constant torque of 2000 Nm. The flywheel starts rotating from rest. Calculate the work done during the first 4 revolutions.
- Q. 24. A galvanometer has a resistance of 50Ω and a current of 2 mA is needed for its full scale deflection. Calculate resistance required to convert it,
- into an ammeter of 0.5 A range.
 - into a voltmeter of 10 V range.
- Q. 25. Diameter of a water drop is 0.6 mm. Calculate the pressure inside a liquid drop.
- ($T = 72$ dyne/cm, atmospheric pressure = 1.013×10^5 N/m²)

- Q. 26. A solenoid of length π m and 5 cm in diameter has a winding of 1000 turns and carries a current of 5A. Calculate the magnetic field at its centre along the axis.

SECTION – D

Attempt any THREE questions of the following :

[12]

- Q. 27. What is Ferromagnetism? Explain it on the basis of domain theory.
- Q. 28. Obtain an expression for average power dissipated in a series LCR circuit.
- Q. 29. Distinguish between interference and diffraction of light.
A double slit arrangement produces interference fringes for sodium light of wavelength 589 nm, that are 0.20 degree apart. What is the angular fringe separation, if the entire arrangement is immersed in water?
(R.I. of water = 1.33)
- Q. 30. State Einstein's photoelectric equation and mention physical significance of each term involved in it.
The wavelength of incident light is 4000Å. Calculate the energy of incident photon.
- Q. 31. State any four uses of Van de Graaff generator.
In a parallel plate air capacitor, intensity of electric field is changing at the rate of 2×10^{11} V/ms. If area of each plate is 20 cm^2 , calculate the displacement current.

DAY – 08

SEAT NUMBER

M 07 8 4 9 8

2025

II

20

1100

J-302

(E)

CHEMISTRY (55)

Time : 3 Hrs.

(8 Pages)

Max. Marks : 70

General Instructions :

The question paper is divided into four sections.

- (1) **Section A :** Q. No. 1 contains Ten multiple choice type of questions carrying One mark each. Only the first attempt will be considered for evaluation.
Q. No. 2 contains Eight very short answer type of questions carrying One mark each.
- (2) **Section B :** Q. No. 3 to Q. No. 14 are Twelve short answer type -I questions carrying Two marks each.
(Attempt any Eight)
- (3) **Section C :** Q. No. 15 to Q. No. 26 are Twelve short answer type -II questions carrying Three marks each. (Attempt any Eight)
- (4) **Section D :** Q. No. 27 to Q. No. 31 are Five long answer type of questions carrying Four marks each.
(Attempt any Three)
- (5) Use of log table is allowed. Use of calculator is not allowed.
- (6) Figures to the right indicate full marks.

0 3 0 2

(7) Given data :

- (i) $R = 8.314 \text{ J/K/mol}$
- (ii) Atomic mass $\text{Na} = 23$
- (iii) K_f for water $= 1.86 \text{ K kg mol}^{-1}$
- (iv) $1\text{F} = 96500\text{C}$
- (v) $N_A = 6.022 \times 10^{23}$

SECTION - A

Q. 1. Select and write the correct answer for the following multiple choice type of questions :

[10]

- (i) Schottky defect is NOT observed in _____.
 - (a) NaCl
 - (b) KCl
 - (c) AgBr
 - (d) NiO
- (ii) The freezing point of 0.1m aqueous solution of urea, if K_f for water is $1.86 \text{ K kg mol}^{-1}$ is _____.
 - (a) 1.86°C
 - (b) -1.86°C
 - (c) 0.186°C
 - (d) -0.186°C
- (iii) Ozone layer is depleted by _____.
 - (a) NO
 - (b) NO_2
 - (c) NO_3
 - (d) N_2O_5
- (iv) When excess of AgNO_3 is added to a complex, one mole of AgCl is precipitated. The formula of complex is _____.
 - (a) $[\text{CoCl}_2(\text{NH}_3)_4]\text{Cl}$
 - (b) $[\text{CoCl}(\text{NH}_3)_5]\text{Cl}_2$
 - (c) $[\text{CoCl}_3(\text{NH}_3)_3]$
 - (d) $[\text{Co}(\text{NH}_3)_6]\text{Cl}_3$
- (v) The value of Δn_g for the oxidation of 4 mole of sulphur dioxide to sulphur trioxide is _____.
 - (a) -2
 - (b) 2
 - (c) -4
 - (d) 4

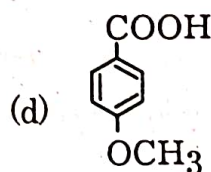
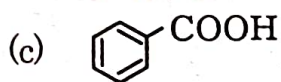
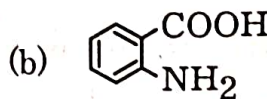
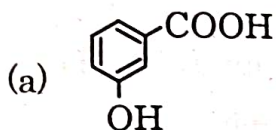
(vi) One dimensional nanostructure amongst the following is _____.

- (a) Nanoparticles (b) Nanotubes
(c) Nanofilms (d) Nanorods

(vii) Which formula co-relates degree of dissociation and concentration of electrolyte?

- (a) $c = \sqrt{\frac{K_a}{\alpha}}$ (b) $\alpha = \sqrt{\frac{K_a}{c}}$
(c) $c = \sqrt{K_a \alpha}$ (d) $c = \sqrt{\frac{\alpha}{K_a}}$

(viii) The highest acidic compound among the following is _____.

(ix) The formula used to calculate molar conductivity of an electrolyte is _____.

- (a) $\Lambda = \frac{1000c}{k}$ (b) $c = \frac{1000\Lambda}{k}$
(c) $\Lambda = \frac{1000k}{c}$ (d) $k = \frac{1000}{\Lambda c}$

(x) Which of the following is a secondary amine?

- (a) Cyclohexylamine
(b) Isopropylamine
(c) Diphenylamine
(d) N, N-Dimethylaniline

Q. 2. Answer the following questions :

[8]

- (i) Write the structural formula of N, N-dimethylethan-amine.
- (ii) Write the reagents used for the reduction of carbonyl group in Clemmensen's reduction.
- (iii) Write the IUPAC name of isoprene.
- (iv) The rate law equation for $A \rightarrow \text{Product}$, is $\text{rate} = k[A]^x$
What is the effect of increase in concentration of 'A' on rate of reaction, if $x < 0$?
- (v) What is the molality of an aqueous solution of KBr having freezing point -3.72°C (K_f for water is $1.86 \text{ K kg mol}^{-1}$)?
- (vi) Write the balanced chemical equation, when excess of ammonia is treated with chlorine.
- (vii) Write the number of donor atoms present in EDTA, during formation of complex.
- (viii) Write the names of the metal elements in brass alloy.

SECTION - B

Attempt any EIGHT of the following questions :

[16]

- Q. 3. Derive the relation between half life and rate constant for a first order reaction.
- Q. 4. (a) State Henry's law.
(b) Define : Osmotic pressure
- Q. 5. Write the differences between lanthanoids and actinoids.

- Q. 6. Write anomalous behaviour of oxygen with respect to :
- Atomicity
 - Oxidation state
 - Magnetic property
 - Nature of hydrides.
- Q. 7. What is the action of :
- Liquid bromine in acetic acid on anisole.
 - Soda-lime on sodium acetate?
- Q. 8. Calculate the work done in kJ in a reaction, if volume of the reactant decreases from 8 dm³ to 4 dm³ against 43 bar pressure.
[1 dm³. bar = 100J]
- Q. 9. Explain ionization isomers with suitable example in complexes.
- Q. 10. Write preparation of glucose from sucrose.
- Q. 11. How many coulombs of electricity is required to produce 1g of sodium metal by reduction of sodium ion?
- Q. 12. Write the structural formula and IUPAC name of the alcohol having molecular formula C₄H₁₀O which does not undergo oxidation under normal condition.
- Q. 13. Identify 'A' and 'B' in the following reaction and rewrite the complete reaction :
- $$\text{CH}_3 - \text{CH} = \text{CH}_2 \xrightarrow[\text{Peroxide}]{\text{HBr}} \text{A} \xrightarrow[-\text{KBr}]{\text{alcoholic KCN}} \text{B}$$
- Q. 14. Write the reaction for the preparation of :
- acetaldehyde by Rosenmund reaction.
 - benzaldehyde by Gatterman-Koch formylation.

SECTION - C

Attempt any EIGHT of the following questions :

[24]

- Q. 15. Write the general electronic configuration of 3d series. Draw the structures of sulphuric acid and thiosulphuric acid.
- Q. 16. Define conjugate acid-base pair. The hydroxyl ion concentration in aqueous solution of NaOH is $2 \times 10^{-4} \text{ mol dm}^{-3}$. Calculate pH of the solution.
- Q. 17. What is atom economy? Explain any two applications of nanomaterials.
- Q. 18. What is peptide bond? How is it formed? Write the name and formula of the reagent used to convert alkylhalide to nitroalkane.
- Q. 19. (a) Write the reactions for the action of following reagents on phenol :
(i) Nitrating mixture
(ii) Zinc dust
(b) What is the action of phosphorous pentachloride on ethyl methyl ether?
- Q. 20. (a) Write the formula to calculate EAN.
(b) Explain formation of $[\text{CO}(\text{NH}_3)_6]^{3+}$ complex ion with respect to :
(i) Type of hybridisation
(ii) Magnetic property
- Q. 21. (a) Calculate spin only magnetic moment of M^{2+} ion.
[atomic number of M = 26]
(b) Write condensed electronic configuration of Gadolinium
[Z = 64].

- Q. 22. (a) Write the reducing agents used to convert Fe_2O_3 to 'Fe' in the reduction zone of blast furnace.
- (b) Write chemical equations involved in :
- (i) Carbylamine reaction for ethylamine.
- (ii) Hoffmann Bromamide degradation for acetamide.
- Q. 23. (a) Explain Cannizzaro's reaction with the help of benzaldehyde.
- (b) Write the reaction for the conversion of cyclohexene to adipic acid.
- Q. 24. Define zero order reaction.
- A reaction takes place in two steps :
- (i) $\text{NO}(\text{g}) + \text{Cl}_2(\text{g}) \rightarrow \text{NOCl}_2(\text{g})$
- (ii) $\text{NOCl}_2(\text{g}) + \text{NO}(\text{g}) \rightarrow 2\text{NOCl}(\text{g})$
- Write the overall reaction and identify the reaction intermediate.
- Q. 25. ΔH for formation of ethane gas is -84.4 kJ at 300 K . Calculate ΔU for the reaction.
- Q. 26. Mention the types of polymers formed on the basis of intermolecular forces. Write any two uses of low density polyethylene.

SECTION - D

Attempt any THREE of the following questions :

[12]

- Q. 27. (a) An element with molar mass 27 g/mol forms a cubic unit cell with edge length 405 pm . If density of the crystal is 2.7 g cm^{-3} , identify the type of unit cell.
- (b) Derive the equation of Raoult's law for binary solution containing non-volatile solute.

- Q. 28. (a) State whether entropy change is positive or negative in the following examples :
- Melting of ice
 - Vaporisation of a liquid
- (b) Explain 'common ion effect' with example.
- Q. 29. Draw a neat and labelled diagram of a lead accumulator cell. Write the overall reactions taking place at cathode and anode during discharging of the cell.
- Q. 30. (a) Define a unit cell.
Which colour is shown by NaCl crystal due to formation of F-centre?
- (b) Why does fluorine show anomalous behaviour in '17 group' elements?
- Q. 31. (a) Write salient features of SN^2 mechanism.
- (b) What is the action of following reagents on bromomethane :
- bromobenzene
 - mercurous fluoride

12
26
43

DAY — **09**

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025 II 22

1100

J-312

(E)

MATHEMATICS & STATISTICS (40)
(ARTS & SCIENCE)

Time : 3 Hrs.

(8 Pages)

Max. Marks : 80

General instructions :

The question paper is divided into **FOUR** sections.

- (1) **Section A :** Q. 1 contains **Eight** multiple choice type questions carrying **Two** marks each.
Q. 2 contains **Four** very short answer type questions carrying **One** mark each.
- (2) **Section B :** This section contains **Twelve** short answer type questions carrying **Two** marks each.
(Attempt any **Eight**)
- (3) **Section C :** This section contains **Twelve** short answer type questions carrying **Three** marks each.
(Attempt any **Eight**)
- (4) **Section D :** This section contains **Eight** long answer type questions carrying **Four** marks each.
(Attempt any **Five**)
- (5) Use of log table is allowed. Use of calculator is not allowed.
- (6) Figures to the right indicate full marks.

- (7) Use of graph paper is not necessary. Only rough sketch of graph is expected.
- (8) For each multiple choice type of questions, only the first attempt will be considered for evaluation.
- (9) Start answer to each section on a new page.

SECTION - A

Q. 1. Select and write the correct answer of the following multiple choice type of questions : [16]

- (i) If $A = \{1, 2, 3, 4, 5\}$ then which of the following is not true ?
- (a) $\exists x \in A$ such that $x + 3 = 8$
- (b) $\exists x \in A$ such that $x + 2 < 9$
- (c) $\forall x \in A, x + 6 \geq 9$
- (d) $\exists x \in A$ such that $x + 6 < 10$ (2)
- (ii) In ΔABC , $(a + b) \cdot \cos C + (b + c) \cos A + (c + a) \cdot \cos B$ is equal to _____.
- (a) $a - b + c$
- (b) $a + b - c$
- (c) $a + b + c$
- (d) $a - b - c$ (2)
- (iii) If $|\vec{a}| = 5$, $|\vec{b}| = 13$ and $|\vec{a} \times \vec{b}| = 25$ then $|\vec{a} \cdot \vec{b}|$ is equal to _____.
- (a) 30 (b) 60
- (c) 40 (d) 45 (2)

- (iv) The vector equation of the line passing through the point having position vector $4\hat{i} - \hat{j} + 2\hat{k}$ and parallel to vector $-2\hat{i} - \hat{j} + \hat{k}$ is given by ____.
- (a) $(4\hat{i} - \hat{j} - 2\hat{k}) + \lambda(-2\hat{i} - \hat{j} + \hat{k})$
 (b) $(4\hat{i} - \hat{j} + 2\hat{k}) + \lambda(2\hat{i} - \hat{j} + \hat{k})$
 (c) $(4\hat{i} - \hat{j} + 2\hat{k}) + \lambda(-2\hat{i} - \hat{j} - \hat{k})$
 (d) $(4\hat{i} - \hat{j} + 2\hat{k}) + \lambda(-2\hat{i} - \hat{j} + \hat{k})$ (2)
- (v) Let $f(1) = 3$, $f'(1) = -\frac{1}{3}$, $g(1) = -4$ and $g'(1) = -\frac{8}{3}$. The derivative of $\sqrt{[f(x)]^2 + [g(x)]^2}$ w.r.t. x at $x = 1$ is ____.
- (a) $-\frac{29}{25}$ (b) $\frac{7}{3}$
 (c) $\frac{31}{15}$ (d) $\frac{29}{15}$ (2)
- (vi) If the mean and variance of a binomial distribution are 18 and 12 respectively, then n is equal to ____.
- (a) 36 (b) 54
 (c) 18 (d) 27 (2)
- (vii) The value of $\int x^x (1 + \log x) dx$ is equal to ____.
- (a) $\frac{1}{2}(1 + \log x)^2 + c$ (b) $x^{2x} + c$
 (c) $x^x \cdot \log x + c$ (d) $x^x + c$ (2)
- (viii) The area bounded by the line $y = x$, X-axis and the lines $x = -1$ and $x = 4$ is equal to ____.
- (in square units)
- (a) $\frac{2}{17}$ (b) 8
 (c) $\frac{17}{2}$ (d) $\frac{1}{2}$ (2)

Q. 2.

Answer the following questions :

[4]

(i) Write the negation of the statement : ' $\exists n \in N$ such that $n+8 > 11$ ' (1)

(ii) Write unit vector in the opposite direction to $\vec{u} = 8\hat{i} + 3\hat{j} - \hat{k}$. (1)

(iii) Write the order of the differential equation

$$\sqrt{1 + \left(\frac{dy}{dx}\right)^2} = \left(\frac{d^2y}{dx^2}\right)^{\frac{3}{2}} \quad (1)$$

(iv) Write the condition for the function $f(x)$, to be strictly increasing, for all $x \in R$. (1)

SECTION - B

Attempt any EIGHT of the following questions :

[16]

Q. 3. Using truth table, prove that the statement patterns $p \leftrightarrow q$ and $(p \wedge q) \vee (\sim p \wedge \sim q)$ are logically equivalent. (2)

Q. 4. Find the adjoint of the matrix $\begin{bmatrix} 2 & -2 \\ 4 & 3 \end{bmatrix}$. (2)

Q. 5. Find the general solution of $\tan^2 \theta = 1$. (2)

Q. 6. Find the co-ordinates of the points of intersection of the lines represented by $x^2 - y^2 - 2x + 1 = 0$. (2)

Q. 7. A line makes angles of measure 45° and 60° with the positive directions of the Y and Z axes respectively. Find the angle made by the line with the positive direction of the X -axis. (2)

0	3	1	2
---	---	---	---

Q. 8. Find the vector equation of the plane passing through the point having position vector $2\hat{i} + 3\hat{j} + 4\hat{k}$ and perpendicular to the vector $2\hat{i} + \hat{j} - 2\hat{k}$. (2)

Q. 9. Divide the number 20 into two parts such that sum of their squares is minimum. (2)

Q. 10. Evaluate : $\int x^9 \cdot \sec^2(x^{10}) dx$ (2)

Q. 11. Evaluate : $\int \frac{1}{25 - 9x^2} dx$ (2)

Q. 12. Evaluate : $\int_{-\frac{\pi}{4}}^{\frac{\pi}{4}} \frac{1}{1 - \sin x} dx$ (2)

Q. 13. Find the area of the region bounded by the parabola $y^2 = 16x$ and its latus rectum. (2)

Q. 14. Suppose that X is waiting time in minutes for a bus and its p.d.f. is given by :

$$f(x) = \frac{1}{5}, \text{ for } 0 \leq x \leq 5$$

$$= 0, \text{ otherwise.}$$

Find the probability that :

(i) waiting time is between 1 to 3 minutes.

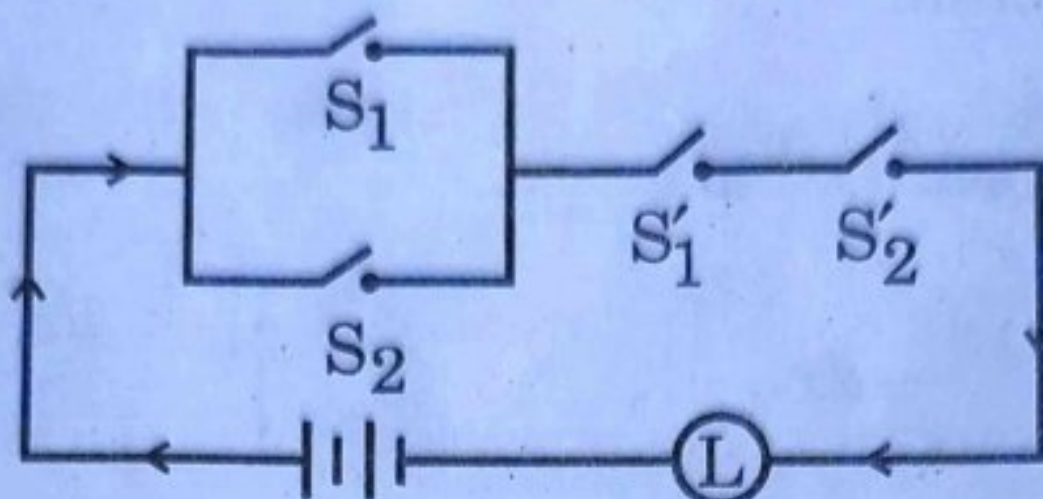
(ii) waiting time is more than 4 minutes. (2)

SECTION - C

Attempt any EIGHT of the following questions :

[24]

- Q. 15. Express the following switching circuit in the symbolic form of logic. Construct the switching table and interpret it :

(3)

- Q. 16. Prove that : $2 \tan^{-1} \left(\frac{1}{3} \right) + \cos^{-1} \left(\frac{3}{5} \right) = \frac{\pi}{2}$. (3)
- Q. 17. In ΔABC if $a = 13$, $b = 14$, $c = 15$ then find the values of
(i) $\sec A$ (ii) $\operatorname{cosec} \frac{A}{2}$. (3)
- Q. 18. A line passes through the points $(6, -7, -1)$ and $(2, -3, 1)$. Find the direction ratios and the direction cosines of the line. Show that the line does not pass through the origin. (3)
- Q. 19. Find the cartesian and vector equations of the line passing through $A (1, 2, 3)$ and having direction ratios 2, 3, 7. (3)
- Q. 20. Find the vector equation of the plane passing through points $A (1, 1, 2)$, $B (0, 2, 3)$ and $C (4, 5, 6)$. (3)
- Q. 21. Find the nth order derivative of $\log x$. (3)
- Q. 22. The displacement of a particle at time t is given by $s = 2t^3 - 5t^2 + 4t - 3$. Find the velocity and displacement at the time when the acceleration is 14 ft/sec^2 . (3)

0	3	1	2
---	---	---	---

- Q. 23. Find the equations of tangent and normal to the curve $y = 2x^3 - x^2 + 2$ at point $\left(\frac{1}{2}, 2\right)$. (3)
- Q. 24. Three coins are tossed simultaneously, X is the number of heads. Find the expected value and variance of X . (3)
- Q. 25. Solve the differential equation: $x \frac{dy}{dx} = x \cdot \tan\left(\frac{y}{x}\right) + y$. (3)
- Q. 26. Five cards are drawn successively with replacement from a well-shuffled deck of 52 cards. Find the probability that :
 (i) all the five cards are spades.
 (ii) none is spade. (3)

SECTION - D

Attempt any FIVE of the following questions : [20]

- Q. 27. Find the inverse of $\begin{bmatrix} \cos\theta & -\sin\theta & 0 \\ \sin\theta & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$ by elementary row transformations. (4)
- Q. 28. Prove that homogeneous equation of degree two in x and y , $ax^2 + 2hxy + by^2 = 0$ represents a pair of lines passing through the origin if $h^2 - ab \geq 0$. Hence show that equation $x^2 + y^2 = 0$ does not represent a pair of lines. (4)
- Q. 29. Let \bar{a} and \bar{b} be non-collinear vectors. If vector \bar{r} is coplanar with \bar{a} and \bar{b} then show that there exist unique scalars t_1 and t_2 such that $\bar{r} = t_1\bar{a} + t_2\bar{b}$. For $\bar{r} = 2\hat{i} + 7\hat{j} + 9\hat{k}$, $\bar{a} = \hat{i} + 2\hat{j}$, $\bar{b} = \hat{j} + 3\hat{k}$, find t_1, t_2 . (4)

Q. 30. Solve the linear programming problem graphically.

$$\text{Maximize : } z = 3x + 5y$$

$$\text{Subject to : } x + 4y \leq 24,$$

$$3x + y \leq 21,$$

$$x + y \leq 9,$$

$$x \geq 0, y \geq 0$$

Also find the maximum value of z .

(4)

Q. 31. If $x = f(t)$ and $y = g(t)$ are differentiable functions of t so that y

is a function of x and if $\frac{dx}{dt} \neq 0$

then prove that $\frac{dy}{dx} = \frac{\frac{dy}{dt}}{\frac{dx}{dt}}$.

Hence find the derivative of 7^x w.r.t. x .

(4)

Q. 32. Evaluate : $\int e^{\sin^{-1} x} \left(\frac{x + \sqrt{1-x^2}}{\sqrt{1-x^2}} \right) dx$

(4)

Q. 33. Prove that : $\int_a^b f(x) dx = \int_a^b f(a+b-x) dx$

Hence evaluate : $\int_0^3 \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{x} + \sqrt{3-x}} dx$

(4)

Q. 34. If a body cools from 80°C to 50°C at room temperature of 25°C in 30 minutes, find the temperature of the body after 1 hour.

(4)

DAY — 12

SEAT NUMBER

1	1	2	4	3	6
---	---	---	---	---	---

2025	II	27	1100	J-335	(E)
BIOLOGY (56)					
Time : 3 Hrs.		(8 Pages)		Max. Marks : 70	

General Instructions :

The question paper is divided into four sections.

(1) **Section A :** *Q. No. 1 contains Ten multiple choice type of questions carrying one mark each. Evaluation will be done for the first attempt only.*

Q. No. 2 Contains Eight very short answer type of questions carrying one mark each.

(2) **Section B :** *Q. No. 3 to 14 are short answer type of questions carrying two marks each. (Attempt any Eight)*

(3) **Section C :** *Q. No. 15 to 26 are short answer type of questions carrying three marks each. (Attempt any Eight)*

(4) **Section D :** *Q. No. 27 to 31 are long answer type of questions carrying four marks each. (Attempt any Three)*

(5) *Begin the answer of each section on a new page.*

SECTION – A

Q. 1. Select and write the correct answer for the following multiple choice type of questions : [10]

- (i) The aquatic plant _____ is known as "Terror of Bengal."
(a) Lotus (b) Pistia
(c) Eichhornia (d) Vallisneria
- (ii) A flower shows dull colour, strong fragrance and edible pollen grains. The type of pollination in such flowers is _____.
(a) Anemophily (b) Chiropterophily
(c) Ornithophily (d) Entomophily
- (iii) Part of the sperm containing enzymes for penetration of corona radiata is _____.
(a) tail (b) middle part
(c) neck (d) head
- (iv) In bird population of newly formed volcanic island, a rare allele of a gene was noted to be much more prevalent than the populations of same species on the mainland. This is known as _____ effect.
(a) Founder (b) Bohr
(c) Bottle neck (d) Haldane
- (v) In a plant, deficiency symptom called 'Die-back of shoots' was observed. This can be rectified by this element –
(a) zinc (b) sulphur
(c) iron (d) copper

- (vi) Insect resistant property in cotton crop is developed by introducing a gene from ____.
- (a) *Bacillus thuringiensis* (b) *Bacillus subtilis*
(c) *Bacillus polymyxa* (d) *Escherichia coli*
- (vii) The type of interspecific interaction in which one species is harmed and other is not affected is termed as ____.
- (a) commensalism (b) parasitism
(c) amensalism (d) mutualism
- (viii) The small pores present on woody stem surface with bark and which carry out gaseous exchange are ____.
- (a) stomata (b) hydathode
(c) ventricles (d) lenticels
- (ix) In the given food chain, if plants absorb 1000 Joules of light energy, then how much energy is available for Lion?
- Plants → Deer → Lion
(Producer) (Herbivore) (Carnivore)
- (a) 10 Joules (b) 100 Joules
(c) 1000 Joules (d) 0.1 Joule
- (x) Glucagon is secreted by ____ cells of pancreas.
- (a) PP (b) alpha
(c) delta (d) beta

Q. 2. Answer the following questions :

[8]

- (i) What is the effect of excessive transpiration in leaves?
- (ii) Which method of plant breeding can be used to obtain many genetically identical saplings of endangered species?
- (iii) Define : Spermatogenesis.
- (iv) What is grand period of growth?
- (v) Write the anticodon of 5' AUG 3'.
- (vi) Mention pollinating agent for maize flowers.
- (vii) Which is the first step in the process of absorption of water by roots from soil?
- (viii) Name the hormonal disorder caused due to hyperthyroidism in adults.

SECTION – B

Attempt any EIGHT of the following questions :

[16]

- Q. 3. Enlist any two domesticated species of honeybee and write their role in increasing crop yield.
- Q. 4. (a) Name the vein which carries oxygenated blood.
(b) How does portal vein differ from normal vein?
- Q. 5. The health worker in hilly area will advise people to prevent which deficiency disease?
Which micronutrient is deficient in the above area?
- Q. 6. Name the vector responsible for causing malaria and filariasis respectively.

Q. 7. Name two chromosomal disorders which show presence of 47 chromosomes. Give their genotypes.

Q. 8. Which germinal layer produces following structures?

- (i) Eustachian tube
- (ii) Pineal gland
- (iii) Middle ear
- (iv) Lining of middle ear

Q. 9. Due to environmental change in area, the fruits were taking more time for ripening. Which gaseous growth regulator can be suggested to fruit merchant?

Give the source of the same in plants.

Q. 10. Explain two-celled stage of pollen grain in angiosperms.

Q. 11. What is the difference between Heterocatalytic and Autocatalytic function of DNA?

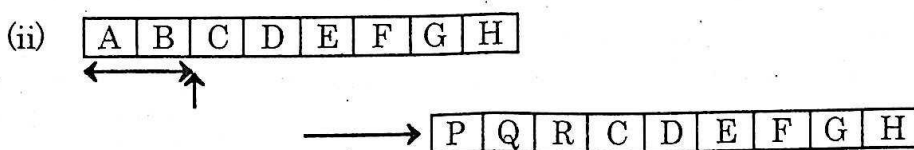
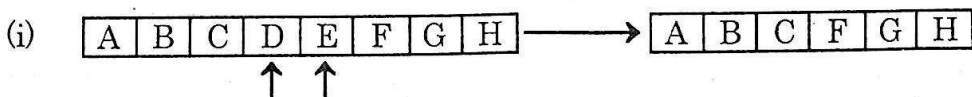
Q. 12. What is Transpiration?

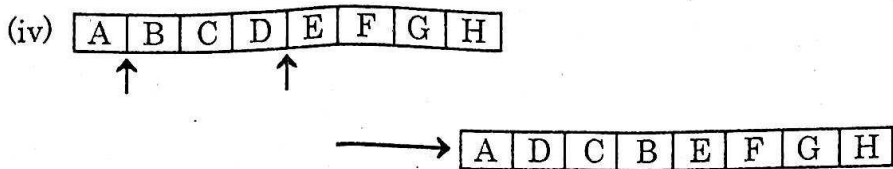
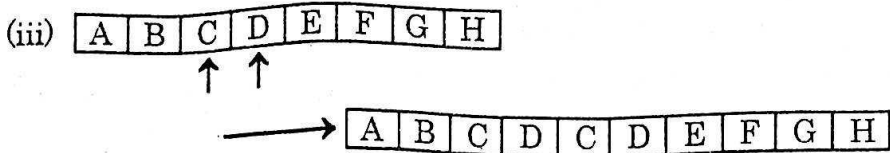
How does it differ from guttation?

Q. 13. Give reason:

When Rh -ve mother conceives Rh +ve foetus, then she is given injection of anti Rh antibodies.

Q. 14. Identify the chromosomal aberrations:

SECTION - C

Attempt any EIGHT of the following questions :

[24]

Q. 15. Complete the following table -

	Organ Region	Sympathetic effect	Parasympathetic effect
(i)	Heart beat	Increases	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>
(ii)	Blood vessels	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>	Dilates
(iii)	Arterial B.P.	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>	Decreases
(iv)	Pupil of eye	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>	Constricts
(v)	Gastrointestinal movements	Retards peristalsis	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>
(vi)	Urinary bladder	Relaxes	<input style="width: 80px; height: 20px;" type="text"/>

- Q. 16. (a) Draw neat and labelled diagram to show T.S. of artery.
(b) Name two superficially placed arteries.
- Q. 17. Write any six characteristics of genetic code.
- Q. 18. (a) In the process of rDNA technology, if two separate restriction enzymes are used to cut the vector and donor DNA, then which problem will arise in the formation of rDNA or chimeric DNA. Explain.
(b) Name any two restriction enzymes and their source organisms.
- Q. 19. (a) Explain vestigial organs as evidence of evolution.
(b) Give any two examples of vestigial organs in human beings.
- Q. 20. What is water potential ?
Write any four factors affecting water absorption in plants.
- Q. 21. Draw the developmental flow chart in plant from seed germination to death of plant.
- Q. 22. Which element is mostly fixed by biofertilizer?
Write the benefits of biofertilizer.
- Q. 23. What is biofortification? Explain with respect to GM food plants.
- Q. 24. Differentiate between habitat and niche.
- Q. 25. What is decomposition?
Give diagrammatic representation of 'decomposition cycle.'
- Q. 26. What is biomagnification ? Draw the flow chart and explain it with respect to DDT.

SECTION – D

Attempt any **THREE** of the following questions :

[12]

- Q. 27. (a) What is the location of blind spot in human eye?
(b) Give importance of retina in image formation.
(c) Name the cells which function in dim light and day light.
(d) Which pigment is derived from vitamin A?
- Q. 28. With the help of a neat and labelled diagram, explain the conducting system of human heart.
- Q. 29. (a) Explain incomplete dominance and codominance with suitable example.
(b) Show the genotype with the help of charts.
- Q. 30. (i) Define : Siphonogamy.
(ii) Differentiate between chalazogamy and porogamy with respect to the entry of the pollen tube.
(iii) Draw a neat and labelled diagram to show mesogamy.
- Q. 31. (a) Define : Infertility.
(b) If woman's fallopian tube is blocked, which treatment can be given to overcome infertility? Explain in brief.
(c) What is sperm bank?

DAY - 17

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025

III

04

1100

V - 53

(E)

**ELECTRONICS
PAPER - I (C-2)**

Time : 3 Hours

4 Pages

Max. Marks : 50

- Instructions :*
- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Figures to the right indicate full marks.
 - (3) Draw neat labelled diagrams wherever necessary.
 - (4) Use of logtable is allowed.

1. (A) Select correct alternatives from the following sub-question and rewrite the complete sentences.
- (a) In a full wave bridge rectifier the ripple frequency is _____ 1
- (i) f_{in}
 - ~~(ii)~~ $2 f_{in}$
 - (iii) $3 f_{in}$
 - (iv) $4 f_{in}$
- (b) Loud Speaker is a _____ type of transducer. 1
- (i) Pressure
 - (ii) Temperature
 - ~~(iii)~~ Electro acoustics
 - (iv) None of these
- (c) In fax machines for scanning _____ are used. 1
- (i) LEDs
 - ~~(ii)~~ LCDs
 - (iii) CCDs
 - ~~(iv)~~ None of these

(d) _____ multivibrator is an oscillator.

- (i) Astable
- (ii) Bistable
- (iii) Monostable
- (iv) None of these

(B) Attempt **any two** of the following :

- (a) Explain the working of centre-tap full wave rectifier with neat diagram and wave-form. 3
- (b) Explain the following parameters of an operational amplifier : 3
 - (i) Input bias current
 - (ii) CMRR
 - (iii) Drift
- (c) Calculate the output pulse width for the timer used as monostable multivibrator Given, $R = 15K\Omega$ and $C = 0.22 \mu F$. Find the value of C if pulse width changes to 20 ms. 3

2. (A) Answer **any two** of the following :

- (a) Draw labelled diagram of Cathode Ray Tube (CRT) and explain each electrode in it. 3
- (b) Explain with the help of circuit diagram, working of Inductor input filter, when it is connected across the output terminals of a full-wave rectifier. Draw its output wave-form. 3
- (c) Draw block diagram IC 555. Explain function of each block. 3

(B) Attempt **any one** of the following :

- (a) Draw a circuit diagram of an Inverting amplifier using Op-amplifier. Explain concept of virtual ground and hence derive the expression for its output voltage. 4
- (b) What is Amplitude Modulation ? State the expression for modulated wave and draw the waveform of modulated wave. 4

3. (A) Attempt **any two** of the following :

- (a) With the help of Block diagram, explain the working of function Generator. 3
- (b) Draw the circuit diagram of a voltage regulator using Zener diode, explain its working. 3
- (c) In an Op-Amp Inverting adder, $V_1 = 0.2$ volt, $V_2 = 0.1$ volt, $V_3 = 0.4$ volt, $R_1 = 1 K\Omega$, $R_2 = 2 K\Omega$, $R_3 = 4 K\Omega$. Find the output voltage if feed back resistance in $20 K\Omega$. 3

- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) Explain the working of LVDT as a transducer. Draw neat diagram. State its two applications. 4
- (b) What do you mean by Network Topology ? Explain Star, Ring and Bus Topology. 4
4. (A) Attempt **any two** of the following :
- (a) State any three front panel controls of CRO and give use of each control. 3
- (b) Explain with diagram and wave form working of R-C filter for reducing ripple. 3
- (c) Explain the working of differentiator circuit using operational amplifier. Derive expression for output voltage. 3
- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) Draw basic circuit for Schmitt trigger using Op-Amp. and explain the terms : 4
- (i) UTP
- (ii) LTP
- (iii) Hysteresis
- (b) Draw a block-diagram showing basic elements of a Fiber Optical Communication System. Explain function of each block in brief. 4
5. (A) Attempt **any two** of the following :
- (a) Explain electro-static focussing system of a CRT (Cathods Ray Tube). 3
- (b) In Full Wave Rectifier, if primary of transformer is connected to 230V, 50 Hz and secondary voltage is 12-0-12V. 3
- Calculate :
- (i) Output DC voltage
- (ii) PIV of the diode
- (iii) Output ripple frequency
- (c) Give any three advantages of FM over AM. (Frequency Modulation and Amplitude Modulation) 3
- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) State Active Transducers. Explain Optocoupler. 4
- (b) How Op-amplifier can be used as a Subtractor ? 4

OR

5. (A) Attempt **any two** of the following :
- (a) Explain the use of CRO for measurement of phase. 3
 - (b) Explain how Op-amplifier is used as a Buffer. Draw suitable circuit diagram. 3
 - (c) Explain how IC 555 can be used as a Pulse Position Modulator (PPM). 3
- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) Explain any four characteristics of a Power Supply. 4
 - (b) Draw general block-diagram of a pulsed radar and explain function of each block in brief. 4
-

DAY - 19

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025

III

06

1100

V - 87

(E)

**ELECTRONICS
PAPER - II (C-2)**

Time : 3 Hours

4 Pages

Max. Marks : 50

- Instructions :*
- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Draw neat labelled diagrams wherever necessary.
 - (3) Figures to the right indicate full marks.
 - (4) Use of log table is allowed.

1. (A) Select correct alternatives from the following sub-questions and rewrite the complete sentences :

(a) The largest 4-bit binary number used in BCD Code is _____. 1

(i) 1010

(ii) 1001

~~(iii) 1111~~

(iv) 1000

(b) In Boolean Algebra $A \oplus \bar{A}$ is always equal to _____. 1

(i) 1

(ii) 0

~~(iii) A~~

(iv) \bar{A}

(c) The largest binary number counted by a 4 cascaded flip-flop has a decimal equivalent of _____. 1

(i) 16

(ii) 15

~~(iii) 8~~

(iv) 7

(d) A 4-bit weighted resistor D/A converter uses 80Ω resistor for LSB. The value of resistor used for MSB is _____.

1

(i) $640\text{ K}\Omega$

(ii) $10\text{ K}\Omega$

(iii) $40\text{ K}\Omega$

~~(iv)~~ $20\text{ K}\Omega$

(B) Attempt **any two** of the following :

(a) With suitable examples, explain decimal to hexadecimal conversion.

3

(b) Draw logic diagram of 4:1 Multiplexer and explain its working with truth table.

3

(c) Differentiate between Synchronous and Asynchronous Counters.

3

2. (A) Attempt **any two** of the following :

~~(a)~~ Why NAND gate is called universal building block ? Construct AND, OR gate using NAND gate.

3

(b) Draw basic circuit of TTL NAND gate and explain its working.

3

(c) What is meant by modulus of a counter ? State any four applications of a counter.

3

(B) Attempt **any one** of the following :

(a) What is a Decoder ? Explain BCD to decimal decoder using gates.

4

(b) Explain the working of counter type analog to digital converter. State its one drawback.

4

3. (A) Attempt **any two** of the following :

(a) Implement the expression using a multiplexer :

3

$$f(A, B, C, D) = \sum m(0, 1, 2, 5, 7, 10, 14)$$

(b) Draw the circuit diagram of 4 bit binary ladder (R-2R) D/A converter. Obtain equation for output voltage.

3

(c) Solve the following binary subtraction using 1's complement method :

$$(1001 - 1100)_2$$

3

(B) Attempt **any one** of the following :

~~(a)~~ State and prove DeMorgan's theorems.

4

(b) Draw logic diagram of a JK master-slave flip-flop and explain it with truth table.

4

4. (A) Attempt **any two** of the following :
- (a) Prove the following identity using Boolean Laws : 3

$$A + \overline{A} \cdot B = A + B$$
- (b) Explain in brief following characteristics of digital ICS : 3
- (i) Power dissipation
- (ii) Figure of merit
- (iii) Fan-out
- (c) Find the frequency of MSB output waveform in a 4-bit binary counter if the square wave clock frequency is (i) 32 MHz (ii) 16 MHz (iii) 8 MHz. 3
- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) Explain decimal to BCD encoder using OR gates. Write its truth table. 4
- (b) Draw basic block diagram of computer and explain function of each block. 4
5. (A) Attempt **any two** of the following :
- (a) Solve the following : 3
- (i) $(6AD)_{16} = (?)_{10}$
- (ii) $(1001 \underset{9}{100000} \underset{8}{11})_2 = (?)_{16}$
- (iii) $(BAD7)_{16} = (?)_2$
- (b) Design 8 : 1 Multiplexer using two 4 : 1 Multiplexer ICS. 3
- (c) Draw diagram of 4-bit shift left register using D flip-flop. Explain its working. Draw necessary wave form when $D_{in} = 1$. 3
- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) Explain full-adder with logic diagram, equations and truth table. 4
- (b) Write a short note on : 4
- (i) Hard Disk
- (ii) Printer (Any one type)

OR

5. (A) Attempt **any two** of the following :
- (a) Explain 1:4 demultiplexer with logic diagram and truth table. 3
 - (b) Write a note on T-flip-flop with logic circuit. 3
 - (c) What are the output voltages caused by MSB and LSB in a 4 bit ladder if input levels are $0 = 0V$ and $1 = +10V$? What if full scale output voltage ? 3
- (B) Attempt **any one** of the following :
- (a) Write a note on BCD and ASCII Code. 4
 - (b) Draw basic circuits of CMOS Inverter and CMOS NAND gate. 4
-

DAY - 17

SEAT NUMBER

M 0 8 8 1 8 0

2025 III 04

1100

V - 54

(E)

COMPUTER SCIENCE
PAPER - I (D-9)

Time : 3 Hours

4 Pages

Max. Marks : 50

- Instructions :**
- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Figures to the right indicate full marks.
 - (3) Use of any type of calculator not allowed.
 - (4) Draw a neat diagram whenever necessary.

1. Select the correct alternative and rewrite the following :

- (a) _____ is variable that holds memory address of another variable. 1
- (i) Pointer
 - (ii) Array
 - (iii) Integer
 - (iv) Class
- (b) Maximum number of nodes in a binary tree of depth 6 are _____ 1
- (i) 64
 - (ii) 63
 - (iii) 31
 - (iv) 127
- (c) A program under execution which competes for CPU time and other resources is called _____. 1
- (i) Process
 - (ii) Context Switching
 - (iii) Multiprogramming
 - (iv) Memory Management

(d) Ability to takes more than one form is called _____.

- (i) Inheritance
- (ii) Polymorphism
- (iii) Class
- (iv) Data binding

(B) Answer **any two** of the following :

- (a) What is Traversing an Array ? Write algorithm for Traversing a linear array. 3
- (b) Enlist the basic data types used in C++ with size of data in terms of bytes for each. 3
- (c) Give any six features of Linux Operating System. 3

2. (A) Answer **any two** of the following :

- (a) Write three advantages and disadvantages of HTML. 3
- (b) Explain following concepts related to object oriented programming : 3
 - (i) Objects
 - (ii) Class
 - (iii) Data Encapsulation
- (c) What is Record ? How records are represent in memory using array ? 3

(B) Answer **any one** of the following :

- (a) Describe how member functions of class can be defined outside class definition and inside class definition. 4
- (b) Write the name of one operating system based on GUI. Explain any three components of GUI. 4

3. (A) Answer **any two** of the following :

- (a) What is Data Structure ? Explain Linear and Non-linear data structure with examples. 3
- (b) Explain friend function in C++ with examples. 3
- (c) Define following process states in operating system : 3
 - (i) Ready State
 - (ii) Running State
 - (iii) Block State

(B) Answer **any one** of the following :

- (a) What is Linked List ? How linked list represent in memory ? 4
- (b) What is Operator Function ? Describe the syntax of an operator function. Explain the difference between operator function as member function and friend function. 4

4. (A) Answer **any two** of the following :

- (a) Explain any three elements of security in operating system. 3
- (b) Define following terms with respect to Binary Tree : 3
- (i) Root node
- (ii) Leaf
- (iii) Binary Tree
- (c) What is Destructor ? Write any four characteristics of destructor function. 3

(B) Answer **any one** of the following :

- (a) What functions are performed by memory management of operating system ? State any three memory management systems. 4
- (b) What is Inheritance ? Explain different types of Inheritance. (Any three) 4

5. Answer **any two** of the following :

- (a) Implement a class temperature to convert degree. Fahrenheit value to degree celcius value.

(Hint : $C/5 = F - 32/9$) Where C is temperature in degree celcius and F is temperature in Fahrenheit degree) 5

- (b) Write a program in C++ to accept a positive integer and display it's multiplication table. 5

(Hint : if $n = 5$, then 5, 10, 15, 20 50)

- (c) Write an exact output of the following HTML code with font specifications in brackets : 5

<HTML>

<body>

 Connectivity devices

<OL Type = "A" start = "5">

 modem

 HUB

```

</OL>
</LI> Topology
<UL Hpe = "circle">
</I> Bus Topology </LI>
<LI> Ring Topology </LI>
</UL>
</LI>
</UL>
</body>
</HTML>

```

OR

5. Answer any two :

(a) Write the HTML code for following table :

5

Sales and Units

		Year		
		2020	2021	2022
Sales	Units	200	500	700
	Income	Rs. 20,000	Rs. 50,000	Rs. 70,000

(b) Write the HTML code for following :

5

HTML – (Bold and Underline)

HTML is a Hyper Text Markup Language

C++ – (Text is Red Colour)

C++ is a object oriented programing language

H_2SO_4

$a^2 + b^2$

(c) Write C++ program to add two integer numbers by using function call by value. 5

DAY - 19

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025

III 06

1100

V - 88

(E)

COMPUTER SCIENCE
PAPER - II (D-9)

Time : 3 Hours

4 Pages

Max. Marks : 50

- Instructions :*
- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Figures to the right indicate full marks.
 - (3) Draw a neat and labelled diagram wherever necessary.
 - (4) Use of any type of calculator is not allowed.
 - (5) Comments are must in assembly language programs.

1. (A) Select the correct alternative and rewrite the following :

(a) The arithmetic instruction which affect only carry flag is _____ 1

(i) DAD

(ii) ADD

(iii) ADC

(iv) SBB

(b) _____ is not a vector interrupt. 1

(i) TRAP

(ii) INTR

(iii) RST 7.5

(iv) RST 6.5

(c) In 8051 size of internal ROM is _____ 1

(i) 4 K bytes

(ii) 2 K bytes

(iii) 8 K bytes

(iv) 16 K bytes

(d) The conversion from digital to analog and vice versa is done by

1

- (i) Repeater
- (ii) Hub
- (iii) Router
- ✓(iv) MODEM

6

(B) Answer any two :

- (a) What is Micro-processor ? Give at least two examples of 8-bits and 16-bits Micro-processor.
- (b) Explain direct and immediate addressing mode of 8085 Micro-processor with examples.
- (c) Explain contention and token passing access method in brief.

6

2. (A) Answer any two :

- (a) Explain organization of ALU with simple block diagram.
- (b) Explain the following instruction of 8085 Micro-processor :
 - (i) LDAX D
 - (ii) XCHG
 - (iii) RAR (Consider $cy = 0$)
- (c) Define Network Topology. Explain BUS and RING Topologies with diagram.

4

(B) Answer any one :

- (a) Explain the following registers in 8085 Micro-processor :
 - (i) Accumulator
 - (ii) Program Counter
 - (iii) Decoder *→ credit mark*
 - (iv) General purpose register
- (b) Explain the advantages of the following features of Pentium Processor :
 - (i) Dual pipe lining
 - (ii) On chip cache
 - (iii) Branch prediction
 - (iv) 64-bits data bus

3. (A) Answer any two :

- (a) What are the primary function of a Micro-processor ? (Any Three)
- (b) Explain the functions of following pins of 8085 Micro-processor :
 - (i) IO/\overline{M}
 - (ii) HLDA
 - (iii) READY
- (c) Define Micro-controller. State any four advantages of Micro-controller over Micro-Processor based system.

4

(B) Answer any one :

- (a) Explain the memory register mapping for 8051 Micro-controller with neat diagram.
- (b) What is Protocol ? Explain the concept of TCP/IP protocol.

6

4. (A) Answer any two :

- (a) What is Interrupt ? Explain Maskable and Non-maskable Interrupts.
- (b) Accumulator contain data ABH ad register D contains the data 09H. What will be the contents of the accumulator after execution of each of the following instruction independently :
 - (i) XRA D
 - (ii) ADD D
 - (iii) ORI 55H
- (c) Explain Fibre-optic Cables in details with diagram.

4

(B) Answer any one :

- (a) What is Flag Register ? Enlist different flags provided by 8085 Micro-processor and explain with suitable examples.
- (b) Explain the following characteristics of transmission media :
 - (i) Bandwidth
 - (ii) Band Usage
 - (iii) Alternation → credit
 - (iv) E.M.I.

5. Answer any two :

- (a) A block of data stored in memory location from 2600H to 2609H. Write Assembly Language Program to transfer the data block in reverse order starting from memory location 2700H.
- (b) A block of data stored in memory location 3001 H and length of the block is stored at 3000H. Write Assembly Language Program to count the data BBH appeared in the given block. Store the count of the memory location at 3100H.
- (c) Write an Assembly Language Program to find out 2's complements of five numbers which are stored in memory locations starting from 4100H and stored the result in memory location starting from 4200H.

OR

5. Answer any two :

- (a) A 8-bit number stored in memory location BABA H. Write an Assembly Language Program to add each bit of the given 8-bit number and store the result at memory location FAFA H.
- (b) Write an Assembly Language Program to divide Hexa decimal number stored in the memory location 5000H by Hexa decimal number stored in memory location 5001H. Store the quotient at 5002H and remainder at 5003H.
- (c) Write an Assembly Language Program to generate the Fibonacci number upto 5 terms:
(Fibonacci terms - 00H, 01H, 01H, 02H, 03H)

XII - HSVC - FEB 2025

DAY - 7

SEAT NUMBER

M 3 3 6 3 5 7

2025	II	18	1100	M - 453	(E)
ELECTRONICS TECHNOLOGY					
PAPER - I (EA)					
APPLIED AND INDUSTRIAL ELECTRONICS					
Time : 3 Hours		4 Pages		Max. Marks : 80	

- Instructions :*
- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Figures to the right indicate full marks.
 - (3) Draw neat labelled diagrams wherever necessary.

1. (A) Select correct alternative and rewrite the following sentences :

5

- (a) Phase difference in Input and Output of Non-inverting amplifier using is Op-Amp _____.
 - (i) 0°
 - (ii) 90°
 - (iii) 180°
 - (iv) 270°
- (b) _____ multivibrator is used as flip-flop.
 - (i) Astable
 - (ii) Monostable
 - (iii) Bistable
 - (iv) None of these
- (c) In IC-741 _____ pin is not used.
 - (i) 7
 - (ii) 4
 - (iii) 6
 - (iv) 8

(d) _____ provides protection/support to internal parts of motor.

- (i) Yoke
- (ii) Armature
- (iii) Field Winding
- (iv) Pole Core

(e) CCD is used in _____ machine.

- (i) Photocopier
- (ii) Lamination
- (iii) Fax
- (iv) Card Printer

(B) Match the following pairs :

5

Group 'A'

Group 'B'

(a) Buffer Amplifier	(i) Addition of Input Voltages
(b) Astable Multivibrator	(ii) Photo Conductive Effect
(c) LDR	(iii) Unity Gain
(d) Op-Amp Addor	(iv) DC Series Motor
(e) Constant Speed	(v) Square Wave Generator
	(vi) DC Shunt Motor

(C) State whether the following statements are **true** or **false** :

5

- (a) Response time of Ideal Op-Amp is zero.
- (b) Trigger is not required in Astable Multivibrator.
- (c) In Scanner, documents are converted into analog signals.
- (d) If both the inputs of comparators are same then its output is zero.
- (e) Radar is used for signal communication.

(D) Answer the following in **one** sentence :

5

- (a) What is the value of open loop gain of Ideal Op-Amp ?
- (b) Write full form of LDR.
- (c) What do you mean by Electronic Timer ?
- (d) What is the value of uplink frequency in Satellite Communication ?
- (e) Write any one use of Solar System.

2. Attempt any four of the following : 12

- (a) Explain the working of Lamination Machine.
- (b) Draw equivalent circuit of DC Motor and label it.
- (c) Draw circuit diagram of Schmitt trigger using Op-Amp. Draw input and output waveform for the same.
- (d) Explain working of remote control system in weather studies.
- (e) Explain construction and working of Solar Cell.
- (f) What is Timer ? Describe type of Timer.

3. Attempt any four of the following : 12

- (a) Draw labelled pin diagram of IC 741.
- (b) Write working of following pins of IC 555 :
 - (i) Pin No. 1
 - (ii) Pin No. 2
 - (iii) Pin No. 8
- (c) Draw symbols of the following :
 - (i) Photodiode
 - (ii) LDR
 - (iii) Phototransistor
- (d) Enlist applications of Remote Control System.
- (e) State ideal characteristics of Op-Amp.
- (f) What do you mean by Electric Motor ? State types of DC Motor.

4. Attempt any three of the following : 12

- (a) Write characteristics of IC-555.
- (b) What is Scanner ? What are the types of Scanner ?
- (c) Draw block diagram of Solar Pump. Explain its working.
- (d) Write notes on :
 - (i) Solar Panel Maintenance
 - (ii) Battery Maintenance
- (e) Define for Op-Amp :
 - (i) Input bias current
 - (ii) Input offset current
 - (iii) Open loop gain
 - (iv) Closed loop gain

5. Attempt **any three** of the following :

12

- (a) Explain the concept of remote control system using block diagram.
- (b) Draw circuit diagram of integrator and differentiator using Op-Amp.
- (c) Explain working of optocoupler using diagram.
- (d) Draw circuit diagram of square wave generator using IC 555. Write equation for output frequency.
- (e) Explain with circuit diagram speed control of DC motor using transistor.

6. (A) Attempt **any one** of the following :

6

- (a) Explain with block diagram Fiber Optic Communication.
- (b) Explain working of Lamination Machine. State its advantages.

(B) Attempt **any one** of the following :

6

- (a) Draw block diagram of OP-Amp. Explain its working. State advantages of Op-Amp. over conventional amplifier.
- (b) Draw circuit diagram of Astable and Monostable Multivibrator using IC 555. Also write formula for time period.

DAY - 9

SEAT NUMBER

M 3 3 6 3 5 7

2025	II	21	1100	M - 492	(E)
ELECTRONICS TECHNOLOGY PAPER - II (EB) MODERN INSTRUMENTS AND COMMUNICATION SYSTEMS					
Time : 3 Hours		4 Pages		Max. Marks : 80	

- Instructions :** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Draw neat diagrams wherever necessary.

1. (A) Select correct alternatives and rewrite the sentence :

5

- (a) _____ is a inductive transducer.
- (i) Photo Transistor
 - (ii) LED
 - (iii) LVDT
 - (iv) Condenser Mic
- (b) T.V. Communication is example of _____ communication system.
- (i) Duplex
 - (ii) Simplex
 - (iii) Half Duplex
 - (iv) None of these
- (c) For short distance remote control system _____ signal is used.
- (i) Audio Waves
 - (ii) Radio Waves
 - (iii) Micro Waves
 - (iv) Infrared Waves

(d) As per CCIR-B standard in TV transmission _____ scanning lines are used per picture.

(i) 625

(ii) 525

(iii) 50

(iv) 15,625

(e) For air colling _____ device is used.

(i) Washing Machine

(ii) Air Conditioner .

(iii) Microwave oven

(iv) Mixer

(B) Match the pairs :

5

Group 'A'

Group 'B'

(a) Washing Machine

(i) Infinite Sidebands

(b) Sound IF

(ii) Signal Generator

(c) Frequency Modulation

(iii) 33.4 MHz

(d) LDR

(iv) 38.9 MHz

(e) Frequency Generator

(v) Motor

(vi) Resistive Transducer

(C) State whether the following sentences are 'true' or 'false' :

5

(a) In AM infinite sidebands are present.

(b) In cellphone wireless communication is used.

(c) Condenser microphone is capacitive transducer.

(d) Time base generator is used to generate sine waves.

(e) TV channel bandwidth as per CCIR-B standard is 7 MHz.

(D) Answer the following in **one** sentence only :

5

- (a) Write a full form of D.T.H.
- (b) Write any one feature of function generator.
- (c) In TV transmission which type of modulation is used for sound signal.
- (d) What is meant by electronic communication ?
- (e) Write any one example of resistive transducer.

~~2~~ Attempt **any four** of the following :

12

- (a) Draw the block diagram of DMM.
- (b) Define FM and draw its waveform.
- (c) Write the construction and working of condenser microphone.
- (d) Write any three advantages of DTH technique.
- (e) List any three uses of CRO.
- (f) Draw the symbol of LDR and write its working.

~~3~~ Attempt **any four** of the following :

12

- (a) What are the elements of communication system ? Write the function of each.
- (b) Write the uses of GPS.
- (c) Write a short note on thermistor.
- (d) Draw the waveform of composite video signal and label it.
- (e) Write any three advantages of Washing Machine.
- (f) Write any three applications of Digital Multimeter.

~~4~~ Attempt **any three** of the following :

12

- (a) Explain with example active and Passive Transducer.
- (b) How CRO is used for measurement of AC and DC Voltage.
- (c) Give the advantages and disadvantages of FM.
- (d) Write the short note on LED TV.
- (e) Explain construction and working of LVDT transducer.

5. Attempt **any three** of the following :

12

- (a) Write any four uses of Cellphone.
- (b) Write the factors for selection of transducer.
- (c) Draw front panel view of CRO and label it.
- (d) Write a short note on Washing Machine.
- (e) Explain the terms :
 - (i) Aspect Ratio
 - (ii) Chrominance signal

6. (A) Attempt **any one** of the following :

6

- (a) Draw the neat sketch of CRT and explain its working.
- (b) Write the advantages, disadvantages and applications of Fiber Optic Communication.

(B) Attempt **any one** of the following :

6

- (a) Explain the working of Colour TV Receiver with block diagram.
 - (b) Draw the block diagram of DTH and explain its working.
-

DAY - 11

SEAT NUMBER

M 3 3 6 8 5 7

2025	II	24	1100	M - 531	(E)
ELECTRONICS TECHNOLOGY					
PAPER - III (EC)					
COMPUTER HARDWARE AND NETWORKING					
Time : 3 Hours			4 Pages		Max. Marks : 80

- Instructions :*
- (1) All questions are compulsory.
 - (2) Figures to the right indicate full marks.
 - (3) Draw suitable diagram wherever necessary.

1. (A) Select correct alternative and rewrite the following sentences :

5

- (a) There are _____ flags in IC-8085.
 - (i) 02
 - (ii) 04
 - (iii) 08
 - (iv) 05
- (b) MOV, LXI, STA instructions are used in _____ group of instructions.
 - (i) Arithmetic
 - (ii) Data transfer
 - (iii) Logical
 - (iv) Branching
- (c) In _____ network topology, all stations are connected to common line.
 - (i) STAR
 - (ii) RING
 - (iii) BUS
 - (iv) MESH

- (d) _____ is output device in computer.
- (i) Mouse
 - (ii) Key-board
 - (iii) Printer
 - (iv) Mic
- (e) _____ is a digital computer used for the automation of various electro-mechanical process in industry.
- (i) Main Frame
 - (ii) Analog
 - (iii) PLC
 - (iv) None of these

(B) Match the following pairs :

5

Group 'A'	Group 'B'
(a) HLT	(i) Operating System
(b) PPP	(ii) End Program
(c) ROM	(iii) Application Protocol
(d) UNIX	(iv) Volatile Memory
(e) 'C' Language	(v) Non Volatile Memory
	(vi) Token

(C) State whether the following sentences are **true** or **false** :

5

- (a) In IC-8085 interrupt RST 5.5 has highest priority.
- (b) RAM is a volatile memory.
- (c) PLC has many inputs and many output lines.
- (d) 'C' language is a low level language.
- (e) CPU is the brain of computer.

(D) Answer the following in **one** sentence only : 5

- (a) How many pins IC 8085 has ?
- (b) Write meaning of ADD,B instruction in Microprocessor.
- (c) Write any one microcontroller IC number.
- (d) Write the fullform of EPROM.
- (e) What do you mean by virus in Computer ?

2. Write answer of **any four** of the following : 12

- (a) Draw basic block diagram of Microprocess System.
- (b) Explain meaning of multiplexed address-data in Microprocessor 8085.
- (c) How instructions of 8085 are grouped according to its length ?
- (d) What are the different components of LINUX Operating System ?
- (e) Write applications of PLC.
- (f) Enlist different tokens used in 'C' language.

3. Write answers of **any four** of the following : 12

- (a) Enlist different specifications of Lap-Top.
- (b) Write three types of variables used in 'C' language.
- (c) Enlist advantages and disadvantages of 'PLC'.
- (d) Explain in short 'Bus Topology' with diagram.
- (e) Enlist the types of operators in 'C'-language.
- (f) Write applications of Microcontroller.

4. Write answer of **any three** of the following : 12

- (a) Explain evolution of Microprocessor.
- (b) What are the groups in which instructions in 8085 are classified ?
- (c) Write ALP for additions of two hexadecimal numbers places in 3501H and 3502H and sum stored in memory location 3503H.
- (d) Write short notes on :
 - (i) MAN
 - (ii) WAN
- (e) Enlist short cut keys of Windows-7.

5. Write answers of **any three** of the following :

12

(a) Write meaning of following instructions in Microprocessor 8085 :

(i) ADD B

(ii) SUB C

(iii) MOV A, C

(iv) MVI, 10H

(b) Compare Microprocessor and Microcontroller.

(c) Write salient features of Microcontroller IC-8051.

(d) Write salient features of Computer.

(e) Draw basic block of 'PLC' and explain function of each block.

6. (A) Attempt **any one** of the following :

6

(a) Draw internal Architecture of Microprocessor 8085 and label it.

(b) Write notes on :

(i) HUB

(ii) Repeater

(B) Attempt **any one** of the following :

6

(a) Draw block diagram of Basic Computer and explain function of each block.

(b) Write different functions of Operating System and explain any two of them.

DAY - 5

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025

II

15

1100

M - 451

(E)

GENERAL FOUNDATION COURSE (90)
ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

Time : 2 $\frac{1}{2}$ Hours

3 Pages

Max. Marks : 60

- Instructions :** (1) All questions are compulsory.
(2) All questions carry equal marks.
(3) Figures to the right indicates full marks.

1. (A) Select the correct alternative and rewrite the sentence :

4

(a) A successful entrepreneur is always an _____ seeker.

- (i) Job
- (ii) Loan
- (iii) Opportunity
- (iv) Capital

(b) The first step in project identification is _____.

- (i) Project Appraisal
- (ii) Resource Mobilisation
- (iii) Search for Business Idea
- (iv) Network Analysis

(c) _____ is the timetable for production activities.

- (i) SWOT Analysis
- (ii) Scheduling
- (iii) Break-even Analysis
- (iv) Standardisation

(d) _____ is the process of discovering of potential candidates for organisational vacancies.

- (i) Recruitment
- (ii) Performance Appraisal
- (iii) Training
- (iv) Market Research

(B) Match the following pairs :

4

Group 'A'

Group 'B'

(a) Establishment of District Industries Centre	(i) Registered Small Scale Industry
(b) No Profit, No Loss	(ii) Natural Way
(c) Benefit of various Govt. Schemes	(iii) 1978
(d) Water Transport	(iv) Break-even Point
	(v) 1982

(C) State wheather following statement are **true** or **false** :

4

- (a) Retailer is the final user of any product or service.
- (b) Store ledger is the most important document in stores accounting.
- (c) Wholesaler is the link between Manufacturer and the Retailer.
- (d) The headquarter of Maharashtra Centre for Entrepreneurship Development (MCED) is at Pune.

2. Define and explain the following : (Any Four)

12

- (a) Self Employment
- (b) Publicity and Advertisement
- (c) Project
- (d) Working Capital
- (e) Purchasing
- (f) Wholesaler

3. Write and explain : (Any Four) 12
- (a) Importance of Small Scale Industry.
 - (b) Ladies Consumer
 - (c) Maharashtra Industrial Development Corporation
 - (d) Registration of the Firm
 - (e) Bin Card
 - (f) Methods of Recruitment
4. Answer in brief : (Any Four) 12
- (a) Write importance of Cottage and Rural Industry.
 - (b) Explain concept of SWOT Analysis.
 - (c) Write raising of Long Term Capital.
 - (d) State importance of Journal.
 - (e) Write importance of Training.
 - (f) Explain advantages of Transport.
5. Answer the following questions :
- (A) What is the Project Appraised ? Explain how its helps determine the feasibility of a project ? 6
 - (B) What is the meaning of Channels of Distribution ? Write the ways of consumer goods and industrial goods. 6
- OR**
5. (A) What is mean by Final Account ? Explain Balance Sheet. 6
- (B) Write advantages and disadvantages of Water Transport. 6
-

DAY — 01

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--	--

2025 II 11

1100

J-251

(E)

ENGLISH (01)

Time : 3 Hrs.

(16 Pages)

Max. Marks : 80

Important instructions :

- (1) Each activity has to be answered in a full sentence/s. One word answers will not be given complete credit. Just the correct activity number written in case of options will not be given credit.
- (2) Web diagrams, flow charts, tables, etc. are to be presented exactly as they are with answers.
- (3) In point 2 above, just words without the presentation of the activity format, will not be given credit. Use of colour pencils/pens etc. is not allowed. (Only blue/black pens are allowed.)
- (4) Multiple answers to the same activity will be treated as wrong and will not be given any credit.
- (5) Maintain the sequence of the Sections/Question Nos./Activities throughout the activity sheet.

SECTION - I : PROSE

(Reading for Comprehension, Language Study,
Summary and Mind Mapping)

Q. 1. (A) Read the extract and complete the activities given below : (12) [16]

I spent 32 years in Information Technology out of which I was a Chief Executive Officer or MD or the software head for 23 years for large global multinational software companies with thousands of software professionals worldwide and 6 offices in the US, 3 in Europe, 1 in Japan and 1 in Australia. I had to travel all over the globe around 150 times for business. During this period, I had also written 4 books with 500-700 pages each on Information Technology published by Tata McGraw-Hill and then translated into Chinese for global distribution.

I learnt a lot of things when I was running these large companies. The first one was the importance of team work. In today's world, nothing is possible without team work. You cannot be successful if you are a loner and an egoistic person. Secondly, you need to lead from the front by setting a good example in front of your staff. Third was that you need to treat your subordinates and your colleagues as friends. In my career, I made a few mistakes, but learnt a lot about motivation, being a good listener, target setting and the art of delegation which forms such an important part of today's management.

After working for all these software companies for so many years, I wanted to return to my first love i.e. to read

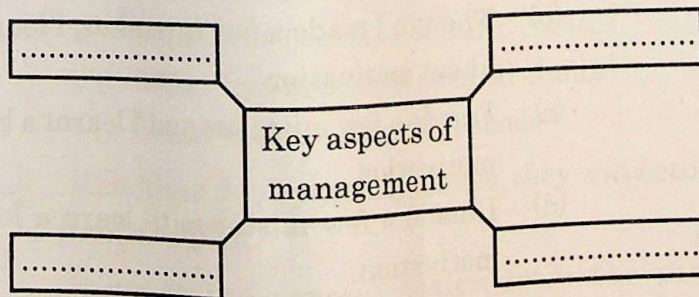
and write on various subjects concerning human life and existence. Therefore, I gave up two offers of around 3 crore rupees per annum to become a writer. This is how my second innings as a writer in Marathi began.

After this, I have written about 34 books in Marathi. Most of them have become bestsellers with tens of thousands of copies sold for each. However it is not sales or the money that is important to me as much as the fact that these books have brought about very good changes in the lives of thousands of readers.

A1. Read the following statements and arrange them in proper sequence : (2)

- (1) The narrator turned down high income job offers to pursue a career as a writer.
- (2) He led major global multinational software companies.
- (3) His writing brought about positive transformations in the lives of readers.
- (4) He learnt invaluable life lessons while heading multinational companies.

A2. Complete the following web-diagram on the 'Key aspects of management' : (2)

- A3. Provide the supporting details from the extract that highlight the narrator's success as a writer : (2)

Success as a Writer	(1) _____ _____
	(2) _____ _____

- A4. Personal Response : (2)

Do you think passion is more important than wealth?
Explain your views in about 50 words.

- A5. Do as directed : (2)

- (i) I passed from IIT.

(Choose the correct option from the given alternatives showing the correct use of 'Present Perfect Tense.')

- (a) I shall have passed from IIT.
- (b) I have passed from IIT.
- (c) I had passed from IIT.
- (d) I has passed from IIT.

- (ii) I made a few mistakes, but learnt a lot about motivation.

(Choose the correct 'Complex Sentence' from the options given below.)

- (a) Making a few mistakes, I learnt a lot about motivation.
- (b) Though I made a few mistakes, I learnt a lot about motivation.
- (c) I made a few mistakes and I learnt a lot about motivation.
- (d) I made a few mistakes to learn a lot about motivation.

A6. Vocabulary :

- Find out the words from the extract which mean : (2)
- (a) lower in rank or position
 - (b) person with whom one works
 - (c) person who practices or shows selfishness or pride
 - (d) involving many countries

(B) Language Study (Non-Textual Grammar) (4)

B1. Do as directed :

- (1) Nandini said to Raj, "Where did you go during the holidays last year?" (3)

(Choose the correct 'Indirect Speech' from the given options and write it.) (1)

- (i) Nandini asked Raj where he had gone during the holidays last year.
- (ii) Nandini asked Raj where had he gone during the holidays last year.
- (iii) Nandini asked Raj where he went during the holidays last year.
- (iv) Nandini asked Raj where he has gone during the holidays last year.

- (2) Tree planting became a natural choice. (1)

(Choose the correct - 'Wh question' to get the underlined part as the answer from the given options.)

- (i) What did become a natural choice?
- (ii) What was become a natural choice?
- (iii) What had become a natural choice?
- (iv) What became a natural choice?

- (3) If children don't play any games, they will become dull and lazy. (1)

(Choose the correct option from the given alternatives showing the correct use of 'unless'.)

- (i) Unless children don't play any games they will become dull and lazy.
- (ii) Unless children play any games they will become dull and lazy.
- (iii) Unless children play any games they will not become dull and lazy.
- (iv) Unless children play any games they will became dull and lazy.

B2. Spot the error and rewrite the correct sentence : (1)

- (i) She is more shorter than her brother.

Q. 2. (A) Read the extract and complete the activities given below : (12) [18]

Change is the only constant and disruptive technologies are only quickening its pace. "I've been an entrepreneur all my life. Never has the pace of change been as high as it is today. Today, we are facing a large number of disruptive forces, especially those caused by technology," Nilekani said. He shared the example of the iPhone, which is currently celebrating its 10th anniversary. "What we have seen in the past 10 years is a complete change in the balance of technology from serving the enterprise to serving the consumer. Today, when you look at the leading companies in the world by Market Capitalisation, they are all companies that service consumers like Facebook, Google, Amazon, Apple and so on. This is because the balance of power has shifted to consumer technology," He said.

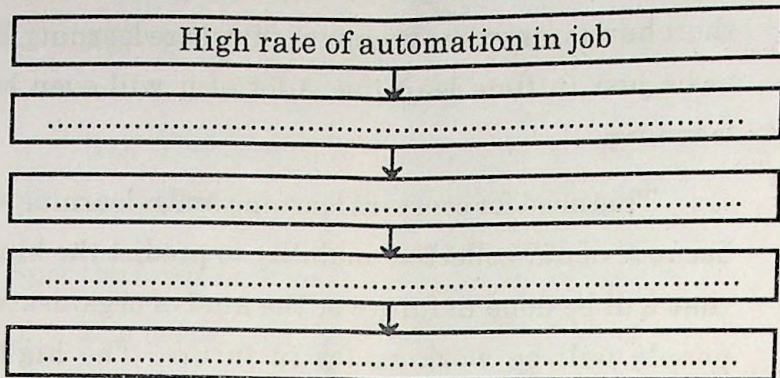
The constant change will require constant learning and relearning. The core message from Nilekani therefore was : Lifetime learning. "The good news is that you have got degree from IIT Madras. The not so good news is that you can't stop

learning. You will have to keep learning for the rest of your life because we are now entering an era of lifelong learning," he said. And by life-long learning, he didn't mean "going to a campus and have fun for five years." It will be learning in short bursts, any time learning, anywhere learning. It's going to be just in time learning. A lot of it will even be online learning.

This need for constant learning and relearning will come because of our collective inability to predict the kind of jobs that will be done in future or the kind of organisations that people will be working for in future. The high rate of automation in the jobs will have an impact on the way jobs are done. We have seen in the past that technology has made repetitive jobs go away as computers became more and more powerful. In the past 10-15 years, you are seeing the rise of AI (Artificial Intelligence) and Machine Learning. And increasingly, in the last 5-6 years, the rise of deep learning, which allows you to use a new kind of technology called neural networks that use a lot of data to make machines smarter and smarter.

- A1. Read the following statements and find the two correct statements that state the theme of the extract : (2)
- (a) The extract is about Nandan Nilekani as an entrepreneur and his achievements.
 - (b) The extract is about a change in technology in recent past and changes resulted from it.
 - (c) The extract is about life-long learning and relearning for the rest of our life.
 - (d) The extract is emphasizing only about online education.

- A2. Complete the flow chart on the need for constant learning and relearning. One is done for you. Find the information from the extract and complete the flow chart. (2)

- A3. Illustrate the idea of lifelong learning as mentioned in the extract. (2)

- A4. Today, online education has become an integral part of all sectors. Write your views. (2)

- A5. Do as directed : (2)

- (1) He shared the example of iPhone.

(Choose the correct 'Passive Voice' from the given options and write it.)

- (i) The example of iPhone is shared by him.
 - (ii) The example of iPhone was shared by him.
 - (iii) The example of iPhone has been shared by him.
 - (iv) The example of iPhone had been shared by him.
- (2) The constant change will require constant learning and relearning.

(Choose the correct option replacing the modal auxiliary showing 'Obligation' and write it.)

- (i) The constant change may require constant learning and relearning.

- (ii) The constant change shall require constant learning and relearning.
- (iii) The constant change must require constant learning and relearning.
- (iv) The constant change might require constant learning and relearning.

A6. Vocabulary :

(2)

Match the following words given in column 'A' with their meanings given in column 'B' and rewrite it -

'A'	'B'
(1) Entrepreneur	(a) To say that something would happen in the future.
(2) Capitalisation	(b) Person who starts or organises a commercial enterprise.
(3) Predict	(c) Economic system in which country's trade and industry are controlled by private owners.
(4) Automation	(d) Action of organizing something.
	(e) Use of automatic equipment and machines to do work.

(B) Summarising :

(3)

Write a 'Summary' of the above extract by using the following points -

Change and disruptive technologies — constant learning and relearning — lifelong learning — impact on the job.

(C) Mind Mapping :

(3)

Prepare a mind map on the topic 'Developing English Language Skills' using your ideas, design and structure.

SECTION - II : POETRY

(Poetry and Appreciation)

Q. 3. (A) Read the extract and complete the activities given below : (10) [14]

Afoot and light-hearted I take to the open road,
Healthy, free, the world before me,
The long brown path before me leading wherever I choose.
Henceforth I ask not good-fortune, I myself am good-fortune,
Henceforth I whimper no more, postpone no more, need
nothing,
Done with indoor complaints, libraries, querulous criticisms,
Strong and content I travel the open road.
The earth, that is sufficient,
I do not want the constellations any nearer.

A1. Identify the lines from the extract that indicate the speaker's 'independence' and 'self-reliance': (2)

Independence	(1) _____ _____
	(2) _____ _____
Self-reliance	(1) _____ _____
	(2) _____ _____

A2. The narrator doesn't want 'constellations' near to him.
Give reasons. (2)

A3. 'A man without liberty is a body without a soul,' Explain
your views in about 50 words. (2)

A4. Name and explain the figure of speech in the following line : (2)

'Henceforth I whimper no more, postpone no more, need nothing.'

A5. Compose four poetic lines of your own on 'freedom.' (2)

(B) Appreciation : (4)

Read the extract and write the appreciation of the poem given below :

Is anybody happier because you passed his way?

Does anyone remember that you spoke to him today?

This day is almost over, and its toiling time is through;

Is there anyone to utter now a kindly word of you?

Did you give a cheerful greeting to the friend who came along?

Or a churlish sort of "Howdy" and then vanish in the throng?

Were you selfish pure and simple as you rushed along the way,

Or is someone mighty grateful for a deed you did today?

'Can you say tonight, in parting with the days that's slipping fast,

That you helped a single brother of the many that you passed?

Is a single heart rejoicing over what you did or said;

Does a man whose hopes were fading now with courage look ahead?

SECTION - III

(Writing Skills)

Q. 4. Complete the activities as per the instructions given below : [16]

(A) Attempt 'Any One' of the following activities : (4)

(I) Virtual Message :

Imagine, Shubham has to leave for his native place due to emergency work. He and his friend Mahesh had planned to watch a movie at 8.30 pm. Shubham tried to

(C) Attempt 'Any One' of the following activities :

(4)

(I) Speech :

Imagine, you have been selected to represent your Junior College for an Intercollegiate Elocution Competition on the topic 'Soldiers and Farmers : the Real Heroes.' Draft a speech in about 100/150 words on this topic.

OR

(II) Compering :

Imagine, your Junior College has organised a programme to felicitate the 'HSC Examination toppers' of your college. As a compere of a programme, draft a script for the programme. You may use the following points :

(Introduction, Welcome song, Lighting of the lamp, Inviting Chief guest for felicitation, Vote of thanks).

OR

(III) Expansion of Idea :

Expand the following idea with the help of the points given below (100/150 words).

'Fortune Favours the Brave'

- Stepping out of comfort zone
- Calculated risks
- Overcoming fears
- Mental toughness
- Building confidence

(D) Attempt 'Any One' of the following activities :

(4)

(I) Review :

Write a review of a movie you have recently watched using the points given below. (100 /150 words)

- Title

- Theme / Storyline
- Director / Music director
- Characters / Actors
- Add your own points

OR

(II) Blog :

Write a 'Blog' in a proper format on 'Solar Energy' with the help of the following points: (100 / 150 words)

- Renewable source of energy
- Reduces pollution
- Reduces electricity bills
- Subsidy by government

OR

(III) Appeal :

Prepare an 'Appeal' on the topic 'Women's Security and Safety' with the help of the following points (100 / 150 words) :

- Respect women's rights
- Safety measures and support systems
- Collective responsibility
- Government initiatives

SECTION - IV

(LITERARY GENRE - NOVEL)

Q. 5. (A) Complete the activities given below as per the instructions : (4) [16]

(I) Pick out the odd element from the group and write it. (2)

(a) Theme, Plot, Conflict, Novella.

(b) Manohar Malgaonkar, Mulkraj Anand, Raja Rao,
George Orwell.

- (c) The Heart of Darkness, Robinson Crusoe, Frankenstein, Rajmohan's Wife.
- (d) Terror, Haunted buildings, Supernatural, Utopian.
- (II) State whether the following statements are True or False and rewrite them. (2)
- (a) Detective fiction is a subgenre of crime fiction.
- (b) 'Tale of Genji' is written by Miguel de Cervantes.
- (c) The main character is referred as the 'protagonist.'
- (d) 'Picaresque Novel' is based on the life of the author.
- (B) Answer in about 50 words to the questions given below : (4)
- (I) Write a short note on the significance of November 15th at Greenslade School. (2)
- (II) Fernman's presentation focuses on the theme of 'racism.' Explain. (2)
- (C) Answer in about 50 words to the questions given below : (4)
- (I) Describe the importance of 'Reform Club' in the development of the plot in the novel 'Around The World in Eighty Days.' (2)
- (II) Passepartout's visit to the clergyman's house leads to the happy ending of the novel 'Around The World in Eighty Days.' (2)
- (D) Answer in about 50 words to the questions given below : (4)
- (I) Write in brief the message of a letter received by Miss Morstan. (2)
- (II) Write the Character Sketch of Dr. Watson. (2)

DAY — 02

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025	II	12	1100	J-252	(H)
HINDI (04)					
Time : 3 Hrs.		(16 Pages)		Max. Marks : 80	

कृतिपत्रिका

कृतिपत्रिका के लिए सूचनाएँ :

- (१) सूचना के अनुसार गद्य, पद्य, विशेष अध्ययन तथा व्यावहारिक हिंदी की कृतियों में आवश्यकता के अनुसार आकृतियों में ही उत्तर लिखना अपेक्षित है।
- (२) सभी आकृतियों के लिए पेन का ही उपयोग कीजिए।
- (३) सभी आकृतियों में उत्तर पेन से ही लिखना आवश्यक है।
- (४) व्याकरण विभाग में पूछी गई कृतियों के उत्तरों के लिए आकृतियों की आवश्यकता नहीं है।

विभाग - १. गद्य (अंक-२०)

कृति १ (अ) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (६)

गद्यांश :-

“अब बैजू बावरा जवान था और रागविद्या में दिन-ब-दिन आगे बढ़ रहा था। उसके स्वर में जादू था और तान में एक आश्चर्यमयी मोहिनी थी।

गाता था तो पत्थर तक पिघल जाते थे और पशु-पंछी तक मुग्ध हो जाते थे। लोग सुनते थे और झूमते थे तथा वाह-वाह करते थे। हवा रुक जाती थी। एक समझ बंध जाता था।

एक दिन हरिदास ने हँसकर कहा — “वत्स! मेरे पास जो कुछ था, वह मैंने तुझे दे डाला। अब तू पूर्ण गंधर्व हो गया है। अब मेरे पास और कुछ नहीं, जो तुझे दूँ।”

बैजू हाथ बाँधकर खड़ा हो गया। कृतज्ञता का भाव आँसुओं के रूप में बह निकला। चरणों पर सिर रखकर बोला — “महाराज आपका उपकार जन्म भर सिर से न उतरेगा।”

हरिदास सिर हिलाकर बोले — “यह नहीं बेटा! कुछ और कहो। मैं तुम्हारे मुँह से कुछ और सुनना चाहता हूँ।”

बैजू — “आज्ञा कीजिए।”

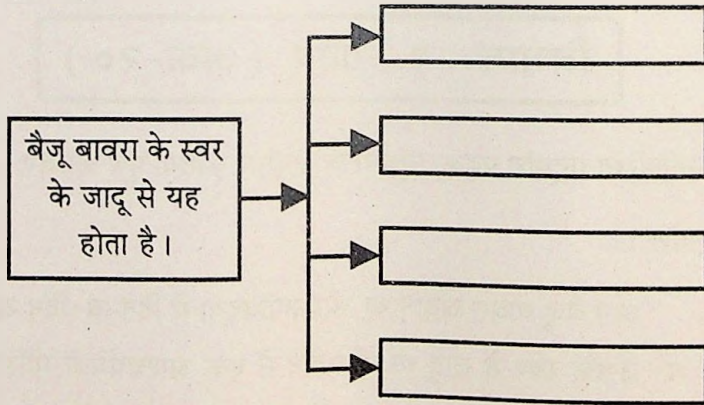
हरिदास — “तुम पहले प्रतिज्ञा करो।”

बैजू ने बिना सोच-विचार किए कह दिया — “मैं प्रतिज्ञा करता हूँ कि.....”

हरिदास ने वाक्य को पूरा किया — “इस रागविद्या से किसी को हानि न पहुँचाऊँगा।”

(१) कृति पूर्ण कीजिए :

(२)

(२) निम्नलिखित शब्दों के लिंग पहचानकर लिखिए :

(२)

(१) बेटा

—

(२) बस्ती

—

(३) मोहिनी

—

(४) हरिदास

—

(३) 'क्षमा जीवन का मूलमंत्र है' इस विषय पर अपने विचार ४० से ५० शब्दों में लिखिए।

(२)

(आ) परिच्छेद पढ़कर निम्नलिखित कृतियाँ पूर्ण कीजिए :

(६)

गद्यांश :-

“संसार में पाप है, जीवन में दोष, व्यवस्था में अन्याय है, व्यवहार में अत्याचार... और इस तरह समाज पीड़ित और पीड़क वर्गों में बँट गया है। सुधारक आते हैं, जीवन की इन विडंबनाओं पर घनघोर चोट करते हैं। विडंबनाएँ टूटती-बिखरती नज़र आती हैं पर हम देखते हैं कि सुधारक चले जाते हैं और विडंबनाएँ अपना काम करती रहती हैं।”

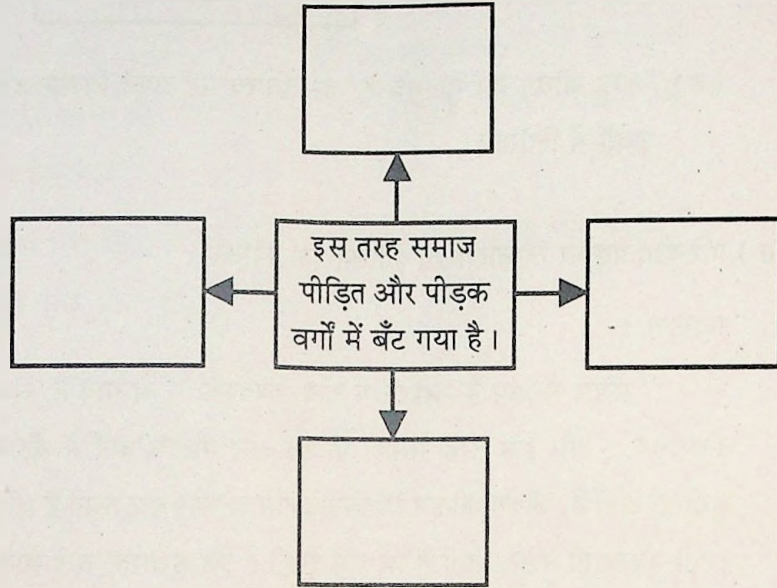
आखिर इसका रहस्य क्या है कि संसार में इतने महान पुरुष, सुधारक, तीर्थंकर, अवतार, संत और पैगंबर आ चुके पर यह संसार अभी तक वैसा-का-वैसा ही चल रहा है। इसे वे क्यों नहीं बदल पाए? दूसरे शब्दों में जीवन के पापों और विडंबनाओं के पास वह कौन-सी शक्ति है जिससे वे सुधारकों के इन शक्तिशाली आक्रमणों को झेल जाते हैं और टुकड़े-टुकड़े होकर बिखर नहीं जाते?

शॉ ने इसका उत्तर दिया है कि मुझपर हँसकर और इस रूप में मेरी उपेक्षा करके वे मुझे सह लेते हैं। यह मुहावरे की भाषा में सिर झुकाकर लहर को ऊपर से उतार देना है।

शाँ की बात सच है पर यह सच्चाई एकांगी है। सत्य इतना ही नहीं है। पाप के पास चार शस्त्र हैं, जिनसे वह सुधारक के सत्य को जीतता या कम-से-कम असफल करता है। मैंने जीवन का जो थोड़ा-बहुत अध्ययन किया है, उसके अनुसार पाप के ये चार शस्त्र इस प्रकार हैं :- उपेक्षा, निंदा, हत्या और श्रद्धा।

(१) संजाल पूर्ण कीजिए :

(२)

(२) निम्नलिखित शब्दों के उपसर्ग हटाकर मूल शब्द गद्यांश में से ढूँढ़कर लिखिए :

(२)

- (१) आजीवन —
- (२) सदोष —
- (३) असत्य —
- (४) सशस्त्र —

- (३) किसी एक समाज सुधारक के बारे में अपने विचार ४० से ५० शब्दों में लिखिए। (२)
- (इ) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लगभग ८० से १०० शब्दों में लिखिए (कोई दो): (६)
- (१) निराला जी की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
- (२) 'उड़ो बेटी, उड़ो! पर धरती पर निगाह रखकर' इस पंक्ति में निहित सुगंधा की माँ के विचार स्पष्ट कीजिए।
- (३) 'कोखजाया' पाठ के मौसी की स्वभावगत विशेषताएँ लिखिए।
- (ई) निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न का मात्र एक वाक्य में उत्तर लिखिए (कोई दो): (२)
- (१) हिंदी के कुछ आलोचकों द्वारा महादेवी वर्मा को दी गई उपाधि —
- (२) कन्हैयालाल मिश्र 'प्रभाकर' जी के निबंध संग्रहों के नाम लिखिए —
- (३) आशारानी व्होरा जी के लेखन कार्य का प्रमुख उद्देश्य —
- (४) कहानी विधा की विशेषता —

विभाग - २. पद्य (अंक-२०)

कृति २ (अ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (६)

“सरसुति के भंडार की, बड़ी अपूरब बात।

ज्यों खरचै त्यों-त्यों बढै, बिन खरचे घटि जात ॥

नैना देत बताय सब, हिय को हेत-अहेत।

जैसे निरमल आरसी, भली बुरी कहि देत ॥

अपनी पहुँच बिचारि कै, करतब करिए दौर।

तेते पाँव पसारिए, जेती लाँबी सौर ॥

फेर न हवै हैं कपट सों, जो कीजै ब्यौपार।

जैसे हाँड़ी काठ की, चढै न दूजी बार ॥

(१) उत्तर लिखिए :

(२)

- (१) इसके भंडार की बात बड़ी अपूरब है —
- (२) आँखें मन की इन बातों को व्यक्त कर देती हैं —
- (३) इसे पहचानकर कोई भी कार्य करना चाहिए —
- (४) व्यापार में इसका सहारा नहीं लेना चाहिए —

(२) निम्नलिखित शब्दों के लिए पद्यांश में आए हुए समानार्थी शब्द ढूँढकर लिखिए :

(२)

- (१) आँख —
- (२) पैर —
- (३) आईना —
- (४) छल —

(३) 'अपनी क्षमताओं को पहचानकर काम करना चाहिए' इस विषय पर अपने विचार ४० से ५० शब्दों में लिखिए।

(२)

(आ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए :

(६)

कल अपने कमरे की

खिड़की के पास बैठकर,

जब मैं निहार रहा था एक पेड़ को

तब मैं महसूस कर रहा था पेड़ होने का अर्थ!

मैं सोच रहा था

आदमी कितना भी बड़ा क्यों न हो जाए,

वह एक पेड़ जितना बड़ा कभी नहीं हो सकता

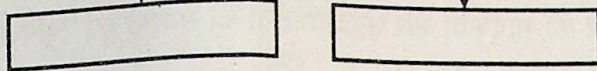
या यूँ कहूँ कि

आदमी सिर्फ़ आदमी है

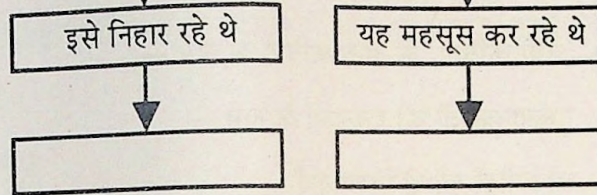
वह पेड़ नहीं हो सकता!

(१) आकृति पूर्ण कीजिए :

(i) कवि पेड़ के बारे में यह सोच रहे थे (१)

(ii) कवि अपने कमरे की खिड़की के पास बैठकर (१)

(२) (i) निम्नलिखित शब्दों के वचन बदलकर लिखिए : (१)

(१) कमरा —

(२) खिड़कियाँ —

(ii) निम्नलिखित शब्दों के प्रत्यय हटाकर मूल शब्द पद्यांश में से ढूँढ़कर लिखिए : (१)

(१) बड़प्पन —

(२) आदमियत —

(३) 'पेड़ मनुष्य का परम मित्र है' इस विषय पर अपना मत ४० से ५० शब्दों में लिखिए। (२)

- (इ) निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर 'नवनिर्माण' कविता का रसास्वादन कीजिए : (६)
- (१) रचनाकार का नाम — (१)
- (२) पसंद की पंक्तियाँ — (१)
- (३) पसंद आने के कारण — (२)
- (४) कविता की केंद्रीय कल्पना — (२)

अथवा

कवि की भावुकता और संवेदनशीलता को समझते हुए 'चुनिंदा शेर' कविता का रसास्वादन कीजिए।

- (ई) निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न का केवल एक वाक्य में उत्तर लिखिए (कोई दो) : (२)
- (१) चतुष्पदी के लक्षण लिखिए —
- (२) 'नयी कविता' के अन्य कवियों के नाम —
- (३) गुरूनानक जी की रचनाओं के नाम —
- (४) लोकगीतों की दो विशेषताएँ —

विभाग - ३. विशेष अध्ययन (अंक-१०)

कृति ३ (अ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (६)

पद्यांश :-

अच्छा, मेरे महान कनु,
 मान लो कि क्षण भर को, मैं यह स्वीकार लूँ
 कि मेरे ये सारे तन्मयता के गहरे क्षण
 सिर्फ़ भावावेश थे, सुकोमल कल्पनाएँ थीं
 रंगी हुए, अर्थहीन, आकर्षक शब्द थे -
 मान लो कि क्षण भर को, मैं यह स्वीकार लूँ, कि

पाप-पुण्य, धर्माधर्म, न्याय-दंड
क्षमा-शीलवाला यह तुम्हारा युद्ध सत्य है -
तो भी मैं क्या करूँ कनु,
मैं तो वही हूँ, तुम्हारी बावरी मित्र।
जिसे सदा उतना ही ज्ञान मिला
जितना तुमने उसे दिया।

(१) कृति पूर्ण कीजिए : (२)

(१) कनुप्रिया की तन्मयता के गहरे क्षण, सिर्फ

(i)

(ii)

(iii)

(iv)

(२) निम्नलिखित शब्दों के लिए पद्यांश में आए हुए विलोम शब्द ढूँढ़कर
लिखिए : (२)

(१) बुरा ×

(२) अस्वीकार ×

(३) असत्य ×

(४) अज्ञान ×

(३) 'युद्ध से विनाश होता है' इस विषय पर अपने विचार ४० से ५० शब्दों
में लिखिए। (२)

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लगभग ८० से १०० शब्दों में
लिखिए : (४)

(१) 'कवि ने राधा के माध्यम से आधुनिक मानव की व्यथा को शब्दबद्ध
किया है' इस कथन को स्पष्ट कीजिए।

(२) राधा की दृष्टि से जीवन की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।

**विभाग - ४. व्यावहारिक हिंदी, अपठित गद्यांश एवं
पारिभाषिक शब्दावली (अंक-२०)**

कृति ४ (अ) निम्नलिखित का उत्तर लगभग १०० से १२० शब्दों में लिखिए :

(६)

(१) अपने शहर की विशेषताओं पर ब्लॉग लेखन कीजिए।

अथवा

परिच्छेद पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए :

“मैडम! मेरा प्रश्न यह है कि फीचर किन-किन विषयों पर लिखा जाता है और फीचर के कितने प्रकार हैं?”

“बहुत अच्छा, देखिए फीचर किसी विशेष घटना, व्यक्ति, जीव-जंतु, तीज-त्योहार, दिन, स्थान, प्रकृति-परिवेश से संबंधित व्यक्तिगत अनुभूतियों पर आधारित आलेख होता है। इस आलेख को कल्पनाशीलता, सृजनात्मक कौशल के साथ मनोरंजक और आकर्षक शैली में प्रस्तुत किया जाता है।”

स्नेहा ने सभी चर दृष्टि घुमाई। एक क्षण के लिए रुकी। फिर बोलने लगी, “फीचर के अनेक प्रकार हैं। उनमें मुख्य रूप से निम्नलिखित हैं :”

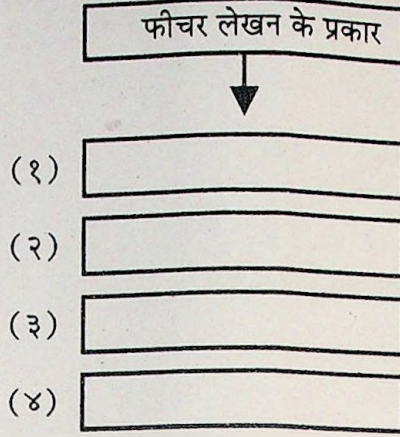
- व्यक्तिपरक फीचर
- सूचनात्मक फीचर
- विवरणात्मक फीचर
- विश्लेषणात्मक फीचर
- साक्षात्कार फीचर
- विज्ञापन फीचर

“मैडम! हम जानना चाहते हैं कि फीचर लेखन करते समय कौन-सी सावधानियाँ बरतनी चाहिए?” उसी विद्यार्थी ने जिज्ञासावश प्रश्न किया।

“बड़ा ही सटीक और तर्कसंगत प्रश्न पूछा है आपने।” अब स्नेहा ने इस विषय पर बोलना प्रारंभ किया -

(१) आकृति पूर्ण कीजिए :

(२)

(२) निम्नलिखित शब्दों के लिए गद्यांश में प्रयुक्त पर्यायवाची शब्द लिखिए :

(२)

- (१) सवाल ---
- (२) ज्यादा ---
- (३) नजर ---
- (४) छात्र ---

(३) 'विद्यार्थी जीवन में अनुशासन का महत्त्व' इस विषय पर अपने विचार ४० से ५० शब्दों में लिखिए।

(२)

(आ) निम्नलिखित में से किसी एक का उत्तर लगभग ८० से १०० शब्दों में लिखिए : (४)

(i) पल्लवन की विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए।

(ii) सूत्र संचालन के विविध प्रकारों पर प्रकाश डालिए।

अथवा

सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए :

- (१) 'पल्लवन' शब्द अंग्रेजी '—————' शब्द के प्रतिशब्द के रूप में आता है। (१)
- (१) Exam
(२) Expansion
(३) Expensive
(४) Expert
- (२) स्नेहा की पत्रकारिता और विशेष रूप में ————— में बहुत रुचि थी। (१)
- (१) फीचर लेखन
(२) पल्लवन
(३) ब्लॉग लेखन
(४) सूत्रसंचालन
- (३) ब्लॉग लेखन से ————— लाभ भी होता है। (१)
- (१) राजनीतिक
(२) तकनीकी
(३) सामाजिक
(४) आर्थिक
- (४) प्रकाश उत्पन्न करने में ————— उत्पन्न नहीं होती। (१)
- (१) ठंड
(२) जीवाणु
(३) ऊष्मा
(४) छाया

(इ) निम्नलिखित अपठित गद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (६)

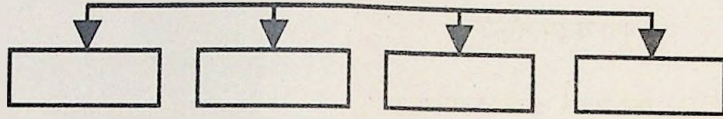
“मनुष्य का मन पनचक्की के समान है। जब उसमें गेहूँ डालते जाओगे तब गेहूँ को पीसकर आटा बना देगी। परंतु जब उसमें गेहूँ न डालोगे तब वह स्वयं अपने-आपको पीसकर क्षीण बना डालेगी।

जब यह निर्विवाद सिद्ध है कि काम न करना अथवा आलस्यपूर्ण जीवन बिता देना देह-धर्म के विरुद्ध है, तब हमारा यही कर्तव्य है कि हम कुछ-न-कुछ अच्छा व्यवसाय अपने लिए पसंद करें। यह व्यवसाय हमारे मन, इच्छा, कार्यशक्ति और स्वभाव के अनुकूल होना चाहिए। स्वाभाविक प्रकृति के प्रतिकूल व्यवसाय करने में सफलता कभी हो नहीं सकती। मनुष्य जीवन के असफल होने के दो मुख्य कारण हैं — पहला यह कि वह कभी-कभी अपनी स्वाभाविक कार्य-शक्ति के विरुद्ध व्यवसाय में लग जाता है। दूसरा कारण यह है कि मनुष्य व्यवसाय-कुशल हुए बिना ही अपने कार्यों को शुरू कर देता है, परंतु जब तक कार्यकुशलता और कामचलाऊ अनुभव न हो जाए तब तक सहसा कोई काम शुरू न करना चाहिए। यह सच है कि अनुभव और कुशलता जल्द नहीं आती, परंतु इन्हें दृष्टि के बाहर जाने नहीं देना चाहिए।”

(१) कृति पूर्ण कीजिए :

(२)

व्यवसाय इसके अनुकूल होना चाहिए

(२) गद्यांश में से शब्द-युग्म ढूँढकर लिखिए :

(२)

- (१) _____
 (२) _____
 (३) _____
 (४) _____

(३) 'व्यवसाय के लिए आवश्यक गुण' इस विषय पर ४० से ५० शब्दों में अपना मत लिखिए।

(२)

(ई) निम्नलिखित में से किन्हीं चार पारिभाषिक शब्दों के लिए हिंदी शब्द लिखिए :

(४)

- (१) Advance —
 (२) Warning —

- (३) Balance —
 (४) Action —
 (५) Speed —
 (६) Antibiotics —
 (७) Integrated Circuit —
 (८) Auxiliary Memory —

विभाग - ५. व्याकरण (अंक-१०)

कृति ५ (अ) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं दो वाक्यों का काल परिवर्तन करके वाक्य फिर से लिखिए : (कोष्ठक की सूचनानुसार) (२)

(१) यात्रा की तिथि भी आ गई।

(पूर्ण वर्तमानकाल)

(२) मन बहुत दुखी हुआ था।

(अपूर्ण भूतकाल)

(३) त्वचा के कैंसर के रोगियों की संख्या लाखों में है।

(सामान्य भविष्यकाल)

(४) मौसी अपने गाँव की ही नहीं बल्कि पूरे इलाके की आदर्श बेटा बन गई है।

(पूर्ण भूतकाल)

(आ) निम्नलिखित पंक्तियों में उद्धृत अलंकार पहचान कर उनके नाम लिखिए

(कोई दो):

(२)

(१) पीपर पात सरस मन डोला।

(२) सिंधु-सेज पर धरा-वधू।

अब तनिक संकुचित बैठी-सी ॥

(३) हनुमंत की पूँछ में लग न पाई आग।

लंका सगरी जल गई, गए निशाचर भाग ॥

(४) करत-करत अभ्यास के, जड़मति होत सुजान।

रसरी आवत जात है, सिल पर पड़त निसान ॥

(इ) निम्नलिखित पंक्तियों में उद्धृत रस पहचान कर उनके नाम लिखिए (कोई दो): (२)

(१) तू दयालु दीन हौं, तू दानि हौं भिखारि।

हौं प्रसिद्ध पातकी, तू पाप पुंजहारि ॥

(२) माला फेरत जुग भया, गया न मन का फेर।

कर का मनका डारि कै, मन का मनका फेर ॥

(३) कहत, नटत, रीझत, खिझत, मिलत, खिलत, लजियात।

भरे भौन में करत हैं, नैननु ही सौं बात ॥

(४) एक अचंभा देखा रे भाई।

ठाढ़ा सिंह चरावै गाई।

पहले पूत पाछे माई।

चेला के गुरु लागे पाई ॥

(ई) निम्नलिखित मुहावरों में से किन्हीं दो के अर्थ लिखकर वाक्यों में प्रयोग कीजिए : (२)

(१) वाह-वाह करना।

(२) चल बसना।

(३) कागजी घोड़े दौड़ाना।

(४) डकार तक न लेना।

(उ) निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध करके वाक्य फिर से लिखिए (कोई दो): (२)

(१) पर दूसरे ही दिन से मेरा गर्व की व्यर्थता सिद्ध होने लगा।

(२) ग्यान-विज्ञान को पहले अपनी धरती पर टिकानी होगा।

(३) इस तरह से धरती की तापमान बढ़ती है।

(४) बहुत देर तक हम दोनों रोता रहा।

--	--	--	--	--	--

2025 II 13

1500

J - 268

(U)

URDU (05)

Time : 3 Hrs.

(16 Pages)

Max. Marks : 80

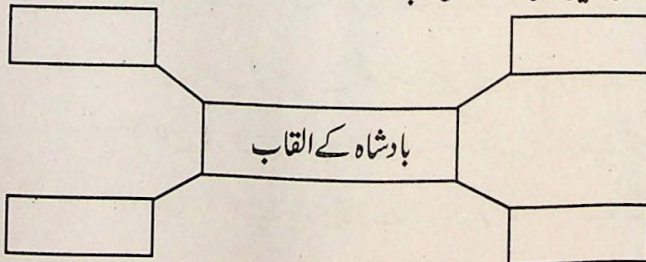
سرگرمی نامے کے لیے ہدایات :-

- (۱) ”سرگرمی نامے“ میں دی ہوئی ہدایات کے مطابق خاکے صرف پین سے بنائیں۔
- (۲) ”سرگرمی نامے“ کی معروضی سرگرمیوں اور قواعد پر مبنی سرگرمیوں کی جانچ ممتحن ہدایات کے عین مطابق کرتا ہے، اس لیے ہدایات بغور پڑھیں۔
- (۳) ”سرگرمی نامے“ کا تحریری حصہ جانچتے وقت ممتحن آپ کی تحریری مہارت، موثر انداز بیان، پرکشش خیالات، مناسب الفاظ، جملوں کا تسلسل، بر محل موزوں اشعار، محاورے، کہاوتیں اور بولی کے استعمال، املا وغیرہ پر خصوصی توجہ دیتے ہوئے نمبرات تفویض کرتا ہے۔
- (۴) خوش خطی اور صفائی کا خیال رکھیں۔

حصہ ۱ : نثر۔ کل نمبرات : 20

- سوال 1 :- (الف) درج ذیل درسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق مکمل کیجئے۔

- (۱) درج ذیل شبکی خاکہ مکمل کیجئے۔

راوی کہتا ہے کہ جب لقا ہزار شکل سے بھاگا تھا، حمزہ صاحبِ قرآن نے لشکرِ ظفر پیکر سے اپنے چار ہرکارے صادم، تیز رفتار لقا بے بقا کے ہمراہ روانہ فرمائے تھے کہ جس جگہ یہ مسکن گزریں ہو اور جو اسے پناہ دے، اس بادشاہ کی حقیقت سے اور اس ملک و سپاہ کی کیفیت سے حضرتِ قدر قدرت شاہنشاہی کو اطلاع دیں۔ وہ ہرکارے بہ ہمراہی لقا یہاں تک آئے تھے۔ انھوں نے بیان سپہ سالارانِ سلیمان، سب سنا اور حال فوج اور ملک کا سب دریافت کر کے خدمتِ امیر کشور گیر میں چلنے کا ارادہ کیا۔ القصہ قلعے سے نکل کر ماتند صرصر کے روانہ ہوئے اور سلطانِ عالی شان سعد بن قباد کی خدمت میں آکر پہنچے۔ وہ اس قدر بہ تعجیل تمام آئے تھے کہ پڑیاں ہونٹوں پر بندھی تھیں، کنپٹیاں لپکتی تھیں۔ انھوں نے آکر شہنشاہِ عالی جاہ کو بجا کیا اور ہاتھ اٹھا کر دعائے شہریاری بجالائے اور یوں عرض کرتے تھے کہ اے بادشاہِ عالی تبار، نصف نشان، لقا کوہِ عقیق پہنچا اور وہاں سکونت ٹھہرائی ہے۔ بادشاہ نے وہاں کے، اعانت کرنے کا وعدہ کیا ہے۔ باقی اور جو احوال کہ ہرکاروں نے دیکھا تھا، وہ سب من و عن مفضلہ گزارشِ خدمتِ سلطانِ عالی شان کیا۔ بادشاہ نے اپنے سپہ سالار حمزہ صاحبِ قرآن کی جانب دیکھا اور حکم دیا کہ پہلوانِ دوراں عادی کو بلاؤ اور پیشِ خیمہ کی طرف کوہِ عقیق کے روانہ کرو۔ حسب ارشادِ پلٹنیں اور رسالے بہ کڑو فر، مڑ کب ہائے تازی پر سوار، پیادے بے شمار کوچ کرنے لگے۔ بازاریں لشکر کی روانہ ہوئیں۔ خیمہ خرگاہ اُسترو قاطروں پر بار ہوئے۔ دلاور مسلح و مکمل ہو کر چلنے پر تیار ہوئے۔ بادشاہ مع سردارانِ گرامی کے اور صاحبِ قرآن مع عیارانِ نامی کے، سوار ہو کر بہ رہبری اسی طرف چل نکلے۔

(۲) درج ذیل کے صحیح متبادل جواب تلاش کر کے لکھئے۔ (2)

(i) حمزہ صاحبِ قرآن نے لشکرِ ظفر پیکر سے روانہ کروائے.....

- (الف) اپنے دو ہرکارے (ب) اپنے تین ہرکارے
(ج) اپنے چار ہرکارے (د) اپنے چھ ہرکارے

(ii) وہ اس قدر بہ تعجبیل تمام آئے تھے کہ.....

(الف) پڑیاں آنکھوں پر بندھی تھیں

(ب) پڑیاں ہونٹوں پر بندھی تھیں

(ج) پڑیاں ہاتھوں پر بندھی تھیں

(د) پڑیاں چہروں پر بندھی تھیں

(iii) بادشاہ نے حکم دیا کہ.....

(الف) سپہ سالار حمزہ کو بلاؤ (ب) صاحبِ قرآن کو بلاؤ

(ج) ہرکارے کو بلاؤ (د) پہلوانِ دوراں عادی کو بلاؤ

(iv) قلعے سے نکل کر ہرکارے جس طرح روانہ ہوئے.....

(الف) ضرر (ب) فر فر

(ج) کروفر (د) ڈر کر

(۳) ”جدید دور میں پیغامِ رسانی بہت آسان ہے“ اس بارے میں اپنا خیال پیش کیجئے۔ (3)

(ب) درج ذیل درسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق مکمل کیجئے۔ (7)

(۱) خالی چوکون مکمل کیجئے۔ (2)

(i) صوبہ کانسو میں مسلمانوں کی آبادی

(ii) مرکزی مسجد کے امام کا نام

(iii) چین کا مملہ

(iv) شہر لن شا میں مساجد کی تعداد

صوبہ کانسو میں بارہ لاکھ سے زائد مسلمان آباد ہیں اور پورے صوبے میں تقریباً بارہ سو مسجدیں ہیں۔ یہاں کی مرکزی مسجد میں جو دریائے زرد کے کنارے واقع ہے، دینی تعلیم اور ائمہ کی تربیت کا ایک مدرسہ بھی ہے۔ اس مسجد کے امام اور

مدرسے کے سربراہ شیخ یونس یان سن ایک نورانی صورت بزرگ ہیں، تکلف کے ساتھ عربی بولتے ہیں اور وضع قطع سے لے کر انداز و ادا تک میں سلفِ صالحین کا نمونہ ہیں۔ صوبہ کانسو کے پورے سفر میں وہ ہمارے ساتھ رہے۔ اثنائے سفر ان سے بہت سی معلومات حاصل ہوئیں۔

صبح سویرے ہم کانسو کے ایک اور شہر لن شا کے لئے روانہ ہوئے جس میں آبادی کی اکثریت مسلمان ہے اس لئے اسے 'چین کا مکہ' کہا جاتا ہے۔ یہاں مساجد کی تعداد ایک ہزار سات سو پندرہ ہے اور مسلمانوں کی آبادی باون فیصد بتائی جاتی ہے لیکن احقر کا اندازہ یہ ہے کہ مذہب کی بنیاد پر مردم شماری نہ ہونے کی وجہ سے یہ اعداد و شمار پوری طرح صحیح نہیں ہوں گے اور غالباً یہاں مسلمانوں کی آبادی کا تناسب باون فیصد سے کافی زیادہ ہوگا اس لئے کہ راستے میں جتنے دیہات ہمارے سامنے آئے، ہر جگہ مسلمانوں کی تعداد بہت نمایاں محسوس ہوئی۔

اگلا دن چین میں ہمارے قیام کا آخری دن تھا۔ صبح کے وقت کوئی باقاعدہ مصروفیت نہیں تھی اس لئے ہم بازار چلے گئے۔ یہ بیجنگ ہوٹل کے قریب بڑا خوبصورت اور بارونق بازار تھا۔ کئی کئی منزلہ ڈپارٹمنٹل اسٹور دور تک پھیلے ہوئے تھے۔ ہر اسٹور میں خریداروں کا اتنا ہجوم تھا کہ کھوے سے کھوا چھل رہا تھا۔ ہر جگہ اشیاء کی قیمتیں متعین تھیں اور مول بھاؤ کا کوئی سوال نہ تھا۔ زیادہ تر چینی مصنوعات تھیں لیکن کچھ اشیاء جاپان، ہانگ کانگ وغیرہ کی بنی ہوئی بھی بک رہی تھیں۔

دوپہر کو چائنا مسلم ایسوسی ایشن نے سکیانگ کے ایک مسلم ریسٹورنٹ میں الوداعی ظہرانہ دیا تھا۔ میزبانوں کا کہنا تھا کہ آپ سکیانگ نہ جاسکے تو کم از کم اہل سکیانگ کے ریسٹورنٹ میں ان سے ملاقات کر لیں۔ ریسٹورنٹ کے لوگوں نے بڑی محبت سے کھانا کھلایا۔ ان کے کھانے ہمارے ملک کے کھانوں سے کافی مشابہ تھے۔ ایک ہفتے بعد کھانوں میں ملکی خدو نظر آئی۔ یہاں سے قیام گاہ پہنچ کر فوراً ہی ہم واپسی کے لئے ایئر پورٹ روانہ ہو گئے۔

(۲) درج ذیل سرگرمیوں کے جوابات ایک جملے میں لکھئے۔

(2)

(i) مصنف کے مطابق شہر لہن شا میں مسلمانوں کی آبادی کے تناسب کے

بارے میں لکھئے۔

(ii) میزبانوں کا جو کہنا تھا اس بارے میں لکھئے۔

(۳) ”سفر وسیلہ ظفر“ اس بارے میں اپنے خیالات تحریر کیجئے۔

(3)

(۴) درج ذیل غیر درسی اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق

(6)

مکمل کیجئے۔

(۱) درج ذیل سرگرمی مکمل کیجئے۔

(2)

ای کچر حاصل کرنے والے ممالک :

..... (i)

..... (ii)

..... (iii)

..... (iv)

عالمی سطح پر کام کرنے والی ایک معروف غیر سرکاری تنظیم کے اندازے کے مطابق بے کار ہو چکے کسی بھی الیکٹرانک سامان کو اگر ٹھیک سے ٹھکانے نہیں لگایا جاتا یعنی اگر اس ای کچرے کا مناسب انتظام نہیں کیا جاتا تو اس سے نکلنے والی تاب کاری ماحولیات کو بڑا نقصان پہنچاتی ہے۔ ملک میں گزشتہ کچھ سالوں سے آئے معاشی انقلاب کے نتیجے میں الیکٹریکل اور الیکٹرانک سامان کی مانگ میں اضافہ ہوا ہے اور اس کے چلتے ای کچرے کے مسائل بھی تیزی سے پیدا ہوئے ہیں۔

امریکہ کے ذریعے بڑی مقدار میں الیکٹرانک سامان کے زہریلے کچرے کو نہ صرف ہندوستان بھیجا جا رہا ہے بلکہ اسے پاکستان، ہانگ کانگ،

سنگاپور اور ویت نام جیسے ترقی پذیر ممالک میں بھیج کر کنارے لگایا جا رہا ہے۔ اس کچرے میں کیڈیم، پارا اور دیگر زہریلے اجزا بڑی مقدار میں ملے ہوتے ہیں۔

گرین ہاؤس کے مطالعے کے مطابق جس طرح ان الیکٹرانک سامان کی مانگ میں لگاتار اضافہ ہو رہا ہے اس سے یہ اندازہ لگایا گیا ہے کہ ۲۰۱۲ء میں موجودہ ای کچرے کی مقدار گنی ہو جائے گی۔ اس اندازے کے مطابق گذشتہ سال ای کچرے کا وزن قریب تین لاکھ اسی ہزار ٹن مانا گیا تھا۔ اس کچرے میں تقریباً پچاس ہزار ٹن وہ کچرا بھی شامل ہے جو ہر سال ترقی یافتہ ممالک کے ذریعے ترقی پذیر ممالک میں چیرائی کے نام پر بھیجا جاتا ہے اور دوبارہ استعمال کے لئے تیار کرنے کی بابت ان ملکوں سے درآمد کیا جاتا ہے۔ جب کہ سچائی یہ ہے کہ ان ممالک سے آئے اس کچرے کا ایک بڑا حصہ استعمال کیے بغیر ہی چھوڑ دیا جاتا ہے۔ ان میں سے بچے کچھے سامان دو چار بار بمشکل استعمال کے لائق ہوتے ہیں کیوں کہ ان کا استعمال پہلے ہی اتنا کر لیا گیا ہوتا ہے کہ یہاں آنے کے بعد یہ استعمال کے لائق نہیں رہ جاتے۔ ہندوستان میں گزشتہ کئی سالوں سے سب سے زیادہ ای کچرا چین، امریکا، آسٹریلیا، جرمنی اور برطانیہ سے آتا رہا ہے۔

۱۹۷۷ء میں سپریم کورٹ زہریلے کچرے کے کاروبار پر پابندی بھی لگا چکی ہے لیکن عملی طور پر اس پابندی کا کوئی اثر نہیں پڑا اور کسی نہ کسی کا کچرا ہمارے ملک پہنچتا رہتا ہے۔ ملک میں ای کچرا مٹی اور پانی کو آلودہ کر کے حفظانِ صحت کے تعلق سے نئے نئے مسائل پیدا کر رہا ہے۔

(۲) ہدایات کے مطابق ذخیرۃ الفاظ کی سرگرمیاں مکمل کیجئے۔ (۲)

(i) برآمد کا متضاد لفظ اقتباس سے تلاش کر کے لکھئے۔

(ii) ”صدقت“ کا ہم معنی لفظ متبادلات سے تلاش کر کے لکھئے۔

(الف) حمایت (ب) دیانت

(ج) صفائی (د) سچائی

(۳) ای کچرے سے پیدا ہونے والے مسائل پر اپنی رائے پیش کیجئے۔ (۳)

مطلب سمجھ میں آئے بقائے دوام کا
ایسا سبق یہ زندگی مستعار دے
میں بار بار مانگوں جو درکار ہو مجھے
اور اپنے فضل سے تو مجھے بار بار دے
حُسنِ طلب میں مجتہدِ عصر ہے صفی
وہ تجھ سے ایک مانگے، تو اُس کو ہزار دے

(2)

درج ذیل مفاہیم کے لئے صحیح متبادل مصرعے تلاش کر کے لکھئے۔

(۲)

(i) اللہ وہ ہے جو ہر بندے کے حالات درست کرتا ہے

(الف) میری دعا کہہ دے مرے پروردگار دے۔

(ب) تو وہ ہے جو ہر ایک کی بگڑی سنوار دے

(ج) میری مراد بھی مرے پروردگار دے

(د) گردش نہ مجھ کو گردش لیل و نہار دے

(ii) شاعر بد قسمتی اور دن رات کی گردشوں میں الجھنا نہیں چاہتا

(الف) کونین میں ذلیل نہ کر سب کے روبرو

(ب) گردش نہ مجھ کو گردش لیل و نہار دے

(ج) ایسا سبق یہ زندگی مستعار دے

(د) حسنِ طلب میں مجتہدِ عصر ہے صفی

(iii) شاعر دونوں جہان کی ذلت سے بچنا چاہتا ہے

(الف) دنیا میں کچھ بھی قدرِ محبت نہیں رہی

(ب) ایمان و عیش دولت و عزت و وقار دے

(ج) کونین میں ذلیل نہ کر سب کے روبرو

(د) غم دے تو غم کے ساتھ کوئی غمگسار دے

مطلب سمجھ میں آئے بقائے دوام کا
ایسا سبق یہ زندگی مستعار دے
میں بار بار مانگوں جو درکار ہو مجھے
اور اپنے فضل سے تو مجھے بار بار دے
حُسنِ طلب میں مجتہدِ عصر ہے صفی
وہ تجھ سے ایک مانگے، تو اُس کو ہزار دے

(۲) درج ذیل مفاہیم کے لئے صحیح متبادل مصرعے تلاش کر کے لکھئے۔

(i) اللہ وہ ہے جو ہر بندے کے حالات درست کرتا ہے.....

(الف) میری دعا کہ دے مرے پروردگار دے

(ب) تو وہ ہے جو ہر ایک کی بگڑی سنوار دے

(ج) میری مراد بھی مرے پروردگار دے

(د) گردش نہ مجھ کو گردش لیل و نہار دے

(ii) شاعر بد قسمتی اور دن رات کی گردشوں میں الجھنا نہیں چاہتا.....

(الف) کونین میں ذلیل نہ کر سب کے روبرو

(ب) گردش نہ مجھ کو گردش لیل و نہار دے

(ج) ایسا سبق یہ زندگی مستعار دے

(د) حُسنِ طلب میں مجتہدِ عصر ہے صفی

(iii) شاعر دونوں جہان کی ذلت سے بچنا چاہتا ہے.....

(الف) دنیا میں کچھ بھی قدرِ محبت نہیں رہی

(ب) ایمان و عیش دولت و عِز و وقار دے

(ج) کونین میں ذلیل نہ کر سب کے روبرو

(د) غم دے تو غم کے ساتھ کوئی نمگسار دے

(iv) مانگنے والے کا طریقہ یہ ہو کہ وہ اپنا دامن رب کی بارگاہ میں پھیلائے

رکھے

(الف) میں بار بار مانگوں جو درکار ہو مجھے

(ب) اور اپنے فضل سے تو مجھے بار بار دے

(ج) داتا کی شان یہ ہے کہ جاری ہو اس کی دین

(د) سائل کا شیوہ یہ ہے کہ دامن سپاردے

(۳) درج ذیل شعر کی استہسانی وضاحت کیجئے۔ (2)

میں بار بار مانگوں جو درکار ہو مجھے

اور اپنے فضل سے تو مجھے بار بار دے

(۶) درج ذیل درسی غزل کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق مکمل کیجئے۔ (2)

(۱) شکی خا کہ مکمل کیجئے۔

	مزاج	

میرا جدا مزاج ہے، اُن کا جدا مزاج
پھر کس طرح سے ایک ہو لہجھا بُرا مزاج
دیکھا نہ اس قدر کسی معشوق کا غرور
اللہ کیا دماغ ہے، اللہ کیا مزاج
کس طرح دل کا حال گھلے اس مزاج سے
پوچھوں مزاج تو وہ کہیں آپ کا مزاج
تم کیا کسی کے دل میں بھلا گھر بناؤ گے
بنا نہیں بنائے سے گبڑا ہوا مزاج

تم کو ذرا سی بات کی برداشت ہی نہیں
ایسا اکل گھرا بھی ہے کس کام کا مزاج
پالا پڑے کہیں نہ کسی بد مزاج سے
ہر وقت دیکھتے ہیں مزاج آشنا مزاج
کل اُن کا سامنا جو ہوا، خیر ہوگی
بدلی ہوئی نگاہ تھی، بدلا ہوا مزاج
سچ ہے، خدا کی دین میں کیا دخل ہو سکے
اک داغ کا مزاج ہے، اک آپ کا مزاج

(۲) درج ذیل سرگرمیوں کے جوابات ایک جملے میں لکھئے۔

- (i) اکل گھرا مزاج لوگوں کی صفت لکھئے۔
(ii) شاعر اور محبوب کی ملاقات کے وقت محبوب کا مزاج بیان کیجئے۔

(۳) درج ذیل شعر کی استحضانی وضاحت کیجئے۔

تم کیا کسی کے دل میں بھلا گھر بناؤ گے
بنا نہیں بنائے سے بگڑا ہوا مزاج

(ج) درج ذیل رباعی کا بغور مطالعہ کر کے استحضار کلام کی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق مکمل کیجئے۔ (4)

(۱) متعلقہ الفاظ لکھئے۔

.....	زندگانی	خورشید
↓	↓	↓	↓
اڑھ	غزہ

دو دن کی حیات پر عبث غزہ ہے
خورشید نہ بن، خاک کا تو ذرہ ہے

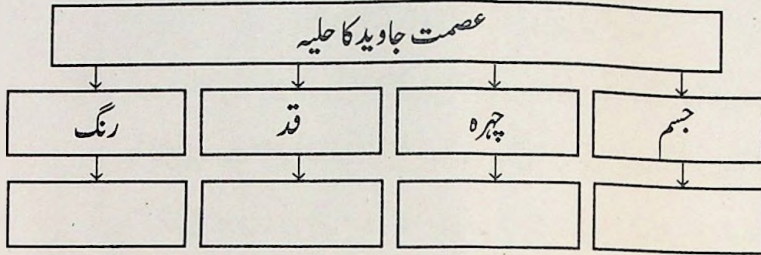
مردم کے نہال زندگی کے لئے
یہ آمد و شد دم کی نہیں، اڑہ ہے

(۲) ”یہ آمد و شد دم کی نہیں اڑہ ہے“ اس مصرعے کی استحضانی وضاحت کیجئے۔ (۲)

حصہ ۳ : اضافی مطالعہ۔ کل نمبرات : 12

سوال 3 :- (الف) درج ذیل اضافی مطالعہ کے اقتباس کا بغور مطالعہ کر کے دی ہوئی سرگرمیاں ہدایات کے مطابق مکمل کیجئے۔ (6)

(۱) اقتباس کی روشنی میں شبکی خاکہ مکمل کیجئے۔ (2)

ڈاکٹر شیخ عصمت جاوید ۲ اگست ۱۹۲۲ء کو پونہ میں پیدا ہوئے۔ ان کے والد عبدالباقی صوم و صلوة کے پابند تھے۔ ان کے والد کے چچا سلیم اللہ کے نام پر ان کا نام عصمت اللہ رکھا گیا۔ ڈاکٹر عصمت جاوید کی دولڑکیاں اور ایک لڑکا ہے۔ عصمت جاوید شیخ کا رنگ گورا، قد میانہ، جسم توانا، چہرہ بیضوی، گول منول شخصیت۔ کسی زمانے میں سر پر بال رہے ہوں گے۔ آخری عمر میں سر بالوں سے بے نیاز ہو گیا تھا اس لئے بالوں نے گالوں پر ڈیرا ڈالا ہوا تھا۔ جوانی میں مونچھ اور کلین شیو، آنکھیں بڑی بڑی، ناک کھڑی، دانت جمے ہوئے مگر قدرے اٹھے ہوئے تھے۔ پان کے شوق نے ان کا رنگ روپ بگاڑ دیا تھا۔ کھانے پینے اور پہننے اوڑھنے کے

شوقین تھے۔ لباس بشرٹ، پتلون، خاص موقعوں پر کوٹ، ٹائی، مفلر جیکٹ وغیرہ۔
آواز شخصیت سے میل نہیں کھاتی تھی۔ نماز کی پابندی پیشانی پر لکھی تھی۔ روزے کی
پابندی کبھی ان کے توانا جسم پر اثر انداز نہیں ہوئی۔

عصمت جاوید بہت پڑھے لکھے آدمی تھے۔ چونکہ اورنگ آباد کو وطن
ثانی بنا چکے تھے، اس لحاظ سے اورنگ آباد کے لئے جو نام باعث افتخار ہیں، ان میں
ان کا نام بھی شامل ہے۔ ان کے ہم عصروں میں ایسا کوئی نہیں ہوگا جس نے ان
سے استفادہ نہ کیا ہو۔ سبھی ان کی عزت کرتے تھے۔ ان کی قابلیت کے دل سے
قائل تھے۔ کباڑی پورے میں واقع ان کے دولت کدے کا نام ”پھول بن“ تھا۔

غریب خانہ جاوید بے نوا ہی سہی

نہیں مقام سکوں کوئی پھول بن کی طرح

اورنگ آباد دکن کی اردو ادب کے لئے زرخیز زمین اور یہاں کی ادبی
خوشبو سے معطر فضا ڈاکٹر عصمت جاوید شیخ کی پہلی کتاب ”فکر پیا“ (جولائی ۱۹۷۱ء میں
شائع ہوئی) کی اشاعت کا سبب بنی۔ پھر ان کی کتابوں کی فہرست میں پچیس
کتابیں درج ہو گئیں۔

(۲) درج ذیل کے صحیح متبادل جواب تلاش کر کے لکھئے۔ (2)

(i) ڈاکٹر عصمت جاوید کی کل اولاد :

(الف) چار (ب) پانچ

(ج) تین (د) دو

(ii) ڈاکٹر عصمت جاوید کے رنگ روپ بگڑنے کی وجہ

(الف) پان کاشوق (ب) کھانے کاشوق

(ج) پینے کاشوق (د) پہننے کاشوق

(iii) عصمت جاوید کا وطن ثانی

(الف) ناگپور (ب) اورنگ آباد

(ج) امراتی (د) ناسک

(iv) ڈاکٹر عصمت جاوید کی پہلی کتاب کا نام

(الف) فکرِ پیما (ب) بادِ پیما

(ج) تپشِ پیما (د) کوہِ پیما

(۳) ”لباس کسی شخص کی مکمل شناخت نہیں ہے“، ذاتی رائے لکھئے۔ (2)

(ب) درج ذیل میں سے کوئی دو سرگرمیاں ہدایت کے مطابق مکمل کیجئے۔ (6)

(۱) منٹو کے فلیٹ کی حالت کے بارے میں لکھئے۔

(۲) باقر مہدی کی جائے پیدائش اور تعلیم کے بارے میں معلومات تحریر کیجئے۔

(۳) عصمت جاوید کے شعری مجموعے ”اکیلا درخت“ پر مصنف کا تبصرہ اپنے

لفظوں میں قلم بند کیجئے۔

(۴) شہر حیدرآباد سے عزیز قیسی کو جو لگاؤ تھا اسے تحریر کیجئے۔

(۵) منٹو، عصمت چغتائی اور اشوک کمار کا واقعہ بیان کیجئے۔

حصہ ۴ : قواعد۔ کل نمبرات : 14

سوال 4 :- (الف) ہدایات کے مطابق سرگرمیاں مکمل کیجئے۔ (8)

(۱) درج ذیل محاوروں کا اپنے جملوں میں استعمال کیجئے۔ (2)

(i) سینہ پھول جانا۔

(ii) آنکھ بھر آنا۔

(2) (۲) ہدایت کے مطابق سرگرمی مکمل کیجئے۔ (کوئی ایک)

(i) یہاں سے بچ کر جانا اب دشوار ہے۔

(منفی جملے میں تحویل کیجئے)

(ii) وہ کیوں ان میں شمار کیا جائے؟

(جملے کے استفہام کو انکار میں تبدیل کیجئے)

(2) (۳) ہدایت کے مطابق سرگرمی مکمل کیجئے۔ (کوئی ایک)

(i) میری شال کیا ہوئی؟

(صرنی تجزیہ کیجئے)

(ii) سیدھے بت بنے کھڑے ہیں کہ کان پر کھلی محسوس ہوتی ہے۔

(نحوی تجزیہ کیجئے)

(2) (۴) ذیل کے افعال سے اسم بنائیے۔

اسم	افعال
.....	بخشنا
.....	اکتانا

(6) (ب) ہدایات کے مطابق ذیل کی سرگرمیاں مکمل کیجئے۔

(2) (۱) ہدایت کے مطابق سرگرمی مکمل کیجئے۔ (کوئی ایک)

(i) بوند تھمتی نہیں ہے اب کے سال

چرخ گویا ہے اب در غربال

(شعر کی صنعت پہچان کر اس کی قسم لکھئے)

(ii) کس قدر ہوتے ہیں ناخوش، کس قدر ہوتے ہیں خوش

آپ ہم کو دیکھ کر اور آپ کو ہم دیکھ کر

(الف) و نثر سے ربط رکھنے والے الفاظ آمنے سامنے لکھئے)

(1) درج ذیل اشعار میں سے کسی ایک شعر میں آنے والی تینیس کا نام لکھئے۔ (۲)

(i) چشمِ غضب سے نیم نگہ میرے واسطے

اک نیچے ہے زہر میں گویا بجھا ہوا

(ii) دیوار کھڑی کرتے ہوئے راہ میں راہی

کہتا ہے کہ سایے کو شجر آئے نہ آئے

(3) درج ذیل اشعار میں سے کسی ایک کی تقطیع کیجئے اور بحر کا نام لکھئے۔ (۳)

(i) بہار اک دل کے داغوں نے دکھائی چشمِ قاتل کو

دہان زخمِ سینہ بن گیا دروازہ گلشن کا

(ii) قفس توڑ کر مطمئن ہو نہ بلبل

قفس صورتِ آشیاں اور بھی ہیں

حصہ ۵ : اطلاقی تحریر۔ کل نمبرات : 18

(5) سوال 5 :- (الف) اپنے علاقے کی پہلی مسلم خاتون حج سے درج ذیل نکات کی مدد سے انٹرویو کے لئے

سوالات ترتیب دیجئے۔

(i) پڑھائی کے اوقات کی ترتیب۔

(ii) کامیابی کا راز۔

(iii) مستقبل کے عزائم۔

(iv) قوم کے لئے پیغام۔

(v) مزید نکات۔

- (ب) کسی کپڑے کی دکان کا تعارف نامہ درج ذیل نکات کی مدد سے ترتیب دیجئے۔
- (4) (i) دکان کا نام و پتہ اور موبائل نمبر۔
(ii) دکان کا نعرہ۔
(iii) کپڑوں کی کوالٹی اور اقسام۔
(iv) رعایت۔
- (ج) آزادی کے ۷۵ سالہ جشن (آزادی کا امرت مہوتسو) کے موقع پر کالج میں منعقدہ
- (5) تقریری مقابلے کی روداد قلم بند کیجئے۔
- (د) ماحول کے بگڑتے ہوئے توازن سے متعلق فیچر تحریر کیجئے۔
- (4)

DAY — 03

SEAT NUMBER

--	--	--	--	--	--

2025 II 13

1100

J-259

(M)

MARATHI (02)

Time : 3 Hrs.

(12 Pages)

Max. Marks : 80

कृतिपत्रिका

कृतिपत्रिकेसाठी सूचना :

- (१) आकलन कृती व व्याकरण यांमधील आकृत्या किंवा चौकटो पेनाने अथवा पेन्सिलीने व्यवस्थित काढाव्यात.
- (२) स्वच्छता, नीटनेटकेपणा व लेखननियमांनुसार लेखन यांकडे जाणीवपूर्वक लक्ष द्यावे.

विभाग १ - गद्य

[२०]

कृती १. (अ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा : (८)

(१) कारणे लिहा - (२)

(य) अनेक अपघात होतात, कारण -

(र) अस्वाभाविक वेग कमी करावा, कारण -

(२) विधाने पूर्ण करा - (२)

(य) वाढता वेग म्हणजे

(र) रात्रीच्या वेळी विलक्षण वेगाने धावणारी गाडी

माणसे चालू आणि पळूही शकतात; पण रस्त्याने कोणी चालण्याऐवजी पळू लागला तर त्याचे कौतुक करावे का? अपेक्षित स्थळी वेळेवर पोचता येईल, अशा बेताने वाहने चालवण्याऐवजी उगाचच भरधाव वेगाने चालवण्यात औचित्य ते कोणते?

वाहनाचा वेग वाढला म्हणजे त्याच्यावरचा ताबा कमी होतो. पुढचे वाहन मागे टाकून पुढे जाण्याच्या हव्यासामुळे अनेक अपघात होतात. रात्रीच्या वेळी विलक्षण वेगाने धावणारी गाडी ही रात्रराणी म्हटली जाते. रात्री भरधाव वेगाने प्रवास करून पार पाडावीत एवढी महत्त्वाची कामे दरवेळी असतात का?

वाहनाचा वेग अनिवार झाला, तर चित्ताची व्यग्रता वाढते. डोळ्यांवर, मनावर, शरीरावर ताण पडतो. शरीरभर अनावश्यक स्पंदने निर्माण होतात. हादरे बसून मज्जातंतू आणि मणके कमकुवत होतात. कमरेची आणि पाठीची दुखणी ही वाहनधारकांची व्यथा असते. बसणे, उठणे, चढणे, उतरणे, चालणे, वळणे, वर-खाली पाहाणे या मुक्त हालचालींचे संगीत विसरून स्वतःला वाहनाशी जखडून ठेवणे आणि वाहनाचा वेग अंगीकारून आपल्या शरीरव्यापारत अडथळे निर्माण करणे हे धोरण निसर्गविरोधी आहे. आरोग्याची हानी करणारे आहे. वाढता वेग म्हणजे ताण. जीवनातले ताणतणाव वाढवून पोचणार तरी कोठे? आपले स्वत्व आणि स्वस्थता हिरावून घेणारा अस्वाभाविक वेग कमी करणे, हे आपले कर्तव्य आहे. उगाच भावविवश होऊन वेगवश होऊ नये. अनाटायी वेगामुळे पोचण्यापूर्वीच अंत होण्याची शक्यता वाढते.

(३) स्वमत अभिव्यक्ती -

(४)

‘उगाच भावविवश होऊन वेगवश होऊ नये’, - हे विधान तुमच्या शब्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

वाहन चालवत असताना कोणती काळजी घ्यावी, ते तुमच्या शब्दांत लिहा.

(आ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(८)

(१) उत्तरे लिहा -

(२)

(य) लेखकाला दातदुखीचा संशय येण्यामागचे कारण लिहा.

(र) लेखकाच्या दृष्टीने परशा विचारत असलेला उर्मट सवाल लिहा.

(२) परशा पहिलवानाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा :

(२)

(य)

(र)

मनुष्यस्वभावाप्रमाणे मीही प्रथम दातांची पर्वा केली नाही. दात दुखणाऱ्या माणसांची अवहेलना केली. एवढ्याशा दातदुखीचे एवढे मोठे कौतुक लोक का करतात हे मला कळत नसे. आमच्या परशा पहिलवानासारखा मस्त गडीसुद्धा दातांपुढे चारीमुंड्या चीत झालेला मी पाहिला, तेव्हा मला दातदुखीचा जरा संशय आला.

परशा हा जन्मापासून पहिलवान. रानात अनेकदा लांडग्याशी एकटा झुंजलेला. अनेक लांडग्यांचे सुळे नुसत्या काठीच्या तडाख्याने पाडणारा हा गडी नेहमी अशा ऐटीत चालायचा, की जसा काय वनराजच ! छाती इतकी पुढे काढायचा, की अनेकदा आधी त्याची छातीच दिसायची आणि अर्ध्या मिनिटाने त्याचा चेहरा दिसायचा. रस्त्यात भेटला, की “काय रं, कुटं निगालास?” असा त्याच्या दृष्टीने अत्यंत प्रेमळ; पण माझ्या दृष्टीने अतिशय उर्मट असा सवाल करायचा. मला त्याचा राग येत असे.

“चाललौय कुस्ती मारायला... येतोस?” “कुस्ती?” असे म्हणत तो अत्यंत विकट हास्य करायचा आणि “अरं, अगुदर माशी तर मार नाकावरली... मग कुस्तीचं बगू” असे म्हणून माझ्या खांद्यावर मोठ्या प्रेमाने दणका द्यायचा; पण गंमत अशी, की दणका मला दिला तरी लागायचे त्याला.

“लइ हाडं हैत तुझ्या अंगात ! दगडाबाणी लागल्यात हाताला.”

असे त्याने म्हटले, की हाडाच्या बाबतीत का होईना; पण आपण त्याच्या वरचढ आहोत याचाच आनंद अधिक वाटायचा.

आपल्या ताकदीची-मस्तीची परशाला फार भगेंड होती. स्वतःचा उल्लेख करताना तो 'शिंव्ह' म्हणायचा. स्वतःला 'शिंव्ह' म्हणवून घेण्यात त्याला अभिमान वाटायचा.

(३) स्वमत अभिव्यक्ती -

(४)

परशाचे व्यक्तिचित्र तुमच्या शब्दांत लिहा.

किंवा

'दातदुखीच्या अनुभवाचे वर्णन' तुमच्या शब्दांत करा.

(इ) खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(४)

(१) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

(२)

(य) खऱ्या मित्राचा धर्म कसा नसावा ते लिहा.

(र) सूर्याला मित्र का म्हणतात ते विशद करा.

कारण नसताना प्रशंसा करणे हा खऱ्या मित्राचा धर्मच नव्हे. वीणेच्या तारांवरून केव्हाही बोट फिरविले, तरी त्यातून आपल्याला आल्हाद देणारा मधुर नादच निघतो. पण खऱ्या मित्राच्या हृदयाच्या तारा अशा नसतात. आपण सत्कृत्य केले तर त्या तारांतून गौरवाचे गोड शब्द निघतील; पण आपण चुकत असलो तर अनुशासनाचा गंभीर शब्द त्यातून निघाल्याखेरीज राहणार नाही. सदासर्वदा नम्र भाषणांनी रिझविणे हे मित्राचे कार्य नाही. आपले चुकते पाऊल जो फिरवितो; आणि जाणारा तोल जो सावरतो; तोच आपला खरा मित्र होय. मित्र म्हणजे केवळ आपल्या जीविताचे अलंकार नव्हेत. आपल्या जीवित प्रवाहाला योग्य वळण देणारे ते तट आहेत. काजव्यांचे थवेच्या थवे जर आपल्याला दिसले तर त्यांची शोभा मोठी रमणीय वाटल्यावाचून राहात नाही. पण

त्या शोभेचा उपभोग घेण्यासाठी आपल्याला अंधकारात रहावे लागते. आपल्याला वाममार्गाच्या अंधारात टाकून केवळ आपल्याला क्षणभर सौख्य देणाऱ्या या काजव्यांप्रमाणे खरे मित्र नसतात. खरा मित्र सूर्यासारखा असतो. त्याच्या सान्निध्यात असताना पूर्ण प्रकाशात असल्याचा भरवसा आपल्या मनाला वाटत असतो, व त्याच्या साक्षीने वावगे कृत्य करण्याची आपल्याला शरमच वाटते, म्हणूनच सूर्याला मित्र म्हणतात की काय कोण जाणे! त्या त्या प्रसंगी सुमधुर प्रशंसा, धीरगंभीर शब्द, प्रेमळ उत्तेजन, सहानुभूतिमय सांत्वन आणि कठोर उपदेशवाणी ज्याच्याकडून लाभते तोच खरा मित्र होय.

(२) खऱ्या मित्राची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.

(२)

विभाग २ - पद्य

[१६]

कृती २. (अ) खालील कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(८)

(१) एका शब्दांत उत्तरे लिहा -

(२)

(य) कवीच्या सवे गीतांपरी राहणारी

(र) कवीचा लळा ज्याला लागला ते

(२) खालील अर्थाच्या ओळी कवितेतून शोधून लिहा -

(२)

(य) सर्वांमध्ये मिसळूनही मी माझे वेगळेपण जपतो

(र) माझा प्रकाशमान होण्याचा सोहळा माझ्यासाठी नाही

रंगुनी रंगांत साऱ्या रंग माझा वेगळा !

गुंतुनी गुंत्यांत साऱ्या पाय माझा मोकळा !

कोण जाणे कोटुनी ह्या सावल्या आल्या पुढे;

मी असा की लागती ह्या सावल्यांच्याही झळा !

राहती माझ्यासर्वे हीं आसवे गीतांपरी;
 हें कशाचें दुःख ज्याला लागला माझा लळा!
 कोणत्या काळीं कळेना मी जगाया लागलों
 अन् कुठे आयुष्य गेलें कापुनी माझा गळा!
 सांगती 'तात्पर्य' माझे सारख्या खोट्या दिशाः
 "चालणारा पांगळा अन् पाहणारा आंधळा!"
 माणसांच्या मध्यरात्री हिंडणारा सूर्य मीः
 माझियासाठी न माझा पेटण्याचा सोहळा!

(३) अभिव्यक्ती :

(४)

'सुख' आणि 'दुःख' याविषयीच्या तुमच्या भावना स्वतःच्या शब्दांत
 स्पष्ट करा.

(आ) खालील ओळींचा अर्थ लिहा :

(४)

सहज आरशात पाहिले नि डोळे भरून आले
 आरशातील स्त्रीने मला विचारले, 'तूच ना ग ती!'
 माझेच रूप ल्यालेली, तरीही मी नसलेली
 किती बदललीस ग तू अंतर्बाह्य...!
 तुला सांगू तुझ्या अंतरीचे सुंदर पूर्वरंग
 ऐक हं...! तू कशी होतीस ते!

(इ) खालीलपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा :

(४)

काव्य सौंदर्य :

ह्या विंचवाला उतारा।
 तमोगुण मागें सारा।
 सत्त्वगुण लावा अंगारा।
 विंचू इंगळी उतरे झरझरां।।

वरील ओळींतील भावसौंदर्य स्पष्ट करा.

किंवा

रसग्रहण :

सरी- वाफ्यात, कांदं लावते

बाई लावते

नाही कांदं ग, जीव लावते

बाई लावते

काळ्या आईला, हिरवं गोंदते

बाई गोंदते

रोज मातीत, मी ग नांदते

बाई नांदते

वरील ओळींचे रसग्रहण करा.

विभाग ३ - साहित्यप्रकार : कथा

[१०]

कृती ३. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(४)

(अ) (१) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

(य) कथानकाचे प्रयोजन लिहा.

(१)

(२) नाट्यमयता निर्माण होणारा घटक लिहा.

(१)

कथेत 'घटना' हा महत्त्वाचा भाग ठरतो. कथेत या मूळ घटनेलाच कथाबीज असे म्हणतात. कथानकात घटना, प्रसंग, पात्रांच्या कृती, स्वभाववैशिष्ट्ये, वातावरण इत्यादींचे तपशील हळुवारपणे उलगडत जातात. कथेत कथानकातील घटकांचे एकत्रीकरण केले जाते. या एकत्रीकरणातून कथेची मांडणी आकाराला येते. हे कथानक उलगडताना त्यातील प्रवाहीपण जपले जाते. कथाकाराच्या मनात कथेच्या अनुषंगाने निर्माण झालेला भावाशय वाचकापर्यंत पोहोचवण्यासाठी कथन करणे हे कथानकाचे प्रयोजन असते.

पात्रचित्रण हा कथेचा महत्त्वपूर्ण घटक आहे. पात्रचित्रणातून कथेचा आशय पुढे पुढे जात राहतो. कथाकार एखाद्या पात्राची वृत्ती, कृती, उक्ती, भावना, विचार, कल्पना, संवेदना, जीवनदृष्टी, जीवनपद्धती इत्यादींच्या चित्रणातून त्या व्यक्तीची शब्दरूप प्रतिमा तयार करत असतो. या शब्दरूप प्रतिमेला 'पात्र' असे म्हणतात. कथेतील पात्रांना वास्तवातील माणसांप्रमाणे रेखाटले जाते, म्हणून वाचकांची त्या पात्रांशी जवळीक साधली जाते. ही पात्रे कथाकाराची 'स्व' निर्मिती असते.

कथेला स्थळ-काळाबरोबरच सामाजिक, भौगोलिक, सांस्कृतिक, राजकीय इत्यादींनी युक्त वातावरण असते. वातावरणाचा वाचकांवर परिणाम होऊन तो कथानकाशी एकरूप होतो. वातावरणाचा पट जितका सधन तितकी कथा सकस होते.

कथेत चांगल्या-वाईटाचा संघर्ष असतो. त्यातूनच नाट्यमयता निर्माण होते. या संघर्षातूनच कथा उत्कर्षबिंदूपर्यंत पोहोचते.

(२) कथाकाराच्या 'पात्र' या शब्दरूप प्रतिमेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा. (२)

(आ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा : (६)

- (य) 'शोध' या कथेतील अनुचे स्वभावचित्र तुमच्या शब्दांत रेखाटा.
- (र) गावातल्या उचापती करणाऱ्या लोकांबद्दल तुमचे मत स्पष्ट करा.
- (ल) 'जगाकडं पाहताना मला माझा चष्मा हवा', या विधानाबाबत तुमचे विचार लिहा.
- (व) 'गढी' या शीर्षकाची समर्पकता पटवून द्या.

कृती ४. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा :

(४)

- (१) मुलाखतीच्या पूर्वतयारीबाबत थोडक्यात लिहा.
- (२) माहितीपत्रकाच्या रचनेची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (३) अहवालाची प्रमुख चार अंगे लिहा.
- (४) वृत्तलेख लिहिताना विचारात घ्यावयाच्या कोणत्याही दोन बाबी लिहा.

(आ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा :

(१०)

- (१) खालील मुद्द्यांच्या आधारे मुलाखत घेत असताना कोणती काळजी घेतली पाहिजे ते स्पष्ट करा :
मुलाखतीच्या प्रश्नांची रचना-प्रश्नांमुळे निर्माण होणारे वातावरण
मुलाखतकाराची प्रश्न विचारण्यासंबंधीची पूर्वतयारी मुलाखत घेणाऱ्याचे हावभाव वेळेचे बंधन अनिवार्य.
- (२) खालील मुद्द्यांच्या आधारे माहिती पत्रकाचे स्वरूप लिहा :
माहितीपत्रक म्हणजे जनमत आकर्षित करणारे लिखित माध्यम
ग्राहकांना होणारे फायदे माहितीपत्रकाचा हेतू
वेगळेपण व वैशिष्ट्ये.
- (३) खालील मुद्द्यांच्या आधारे अहवाल लेखनाची वैशिष्ट्ये लिहा :
वस्तुनिष्ठता व सुस्पष्टता विश्वसनीयता भाषेचा सोपेपणा शब्दमर्यादा निःपक्षपातीपणा.
- (४) खालील मुद्द्यांच्या आधारे वृत्तलेखाच्या विषयाच्या स्रोताविषयी माहिती लिहा :
बातमी व्यक्तिगत अनुभव भेटीगाठी / संभाषण
सूक्ष्म निरीक्षण निरीक्षणातून समोर आणले जाणारे घटक.

व्याकरण घटक व वाक्प्रचार

कृती ५. (अ) सूचनेनुसार कृती करा :

(१०)

(१) (य) योग्य पर्याय निवडा :

(१)

हा आनंद सर्वत्र असतो.

या वाक्याचे प्रश्नार्थी वाक्य ओळखा :

(१) हा आनंद कुठे नसतो?

(२) हा आनंद कुठे असतो?

(३) हा आनंद सर्वत्र असतो का?

(४) हा आनंद सर्वत्र नसतो का?

(२) सूचनेप्रमाणे सोडवा :

(१)

किती गडगडाट झाला ढगांचा काल रात्री!

(विधानार्थी करा.)

(२) (य) योग्य पर्याय निवडा :

(१)

'नीलकंठ' या सामासिक शब्दातील समास ओळखून लिहा.

(१) कर्मधारय समास

(२) द्विविगु समास

(३) बहुव्रीही समास

(४) अव्ययीभाव समास

(२) 'दशदिशा' या सामासिक शब्दातील समासाचे नाव लिहा.

(१)

(३) (य) योग्य पर्याय निवडा : (१)

'दलालांनी मार्गदर्शन संपवून चहा मागवला' या वाक्यातील प्रयोग ओळखून लिहा :

- (१) भावे प्रयोग
- (२) कर्तरी प्रयोग
- (३) कर्मणी प्रयोग
- (४) यापैकी नाही

(र) कर्तरी प्रयोग असलेले वाक्य शोधून लिहा : (१)

- (१) श्वेता गाणे म्हणते.
- (२) चालकाने वेगाला आवरावे.
- (३) समीरने बक्षीस मिळवले.
- (४) कष्टाची भाकर गोड लागते.

(४) (य) योग्य पर्याय निवडा : (१)

फूल गळे, फळ गोड जाहलें,
बीज नुरे, डौलांत तरू डुले;
तेज जळे, बघ ज्योत पाजळे;
का मरणिं अमरता ही न खरी?
वरील काव्यपंक्तीतील अलंकार ओळखून लिहा.

- (१) अनन्वय
- (२) अतिशयोक्ती
- (३) अपन्हुती
- (४) अर्थान्तरन्यास

(२) 'न हे वदन, चंद्रमा शरदिचा गमे केवळ' या वाक्यातील
उपमान ओळखा : (१)

(५) (य) 'जमीन अस्मानचा फरक असणे' या वाक्प्रचाराचा अर्थ खालील (१)
पर्यायांतून ओळखून लिहा :

(१) खूपच फरक असणे.

(२) खूप मोठा पराक्रम करणे.

(३) खूप तुलना करणे.

(४) खूप चर्चा करणे.

(२) 'जमीन अस्मानचा फरक असणे' या वाक्प्रचाराचा वाक्यात (१)
उपयोग करा.

(आ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे २०० ते २५० शब्दांत
निबंध लिहा : (१०)

(१) उत्साहाचा झरा: माझी आई

(२) माझा आवडता ऋतू

(३) मी रस्ता बोलतोय

(४) आंतरजाल (इंटरनेट) : शाप की वरदान

(५) शाळा बंद पडल्या तर

